

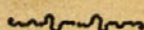
CVETJE

z vertov sv. Frančiška.

Časopis za verno katoliško ljudstvo,
zlasti za ude tretjega reda sv. Frančiška.

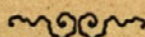
S privoljenjem cerkvenih in redovnih oblasti
vrejuje in izdaja

P. Stanislav Škrabec,
mašnik reda manjših bratov sv. Frančiška.

Vsebina 9. zvezka.

Kronanje podobe Matere Božje na Brezju	257.
Sv. Roza Viterbska, devica tretjega reda	259.
Šola in domača hiša. IX. pogl. Stariši so dolžni podpirati šolo z ozirom na svojo lastno srečo	262.
S Kitajskega. Misijonska sporočila iz pisem p. Petra B. Turka. VI. (Konec).	266.
Naša Kostanjevica. Zgodovina cerkve in samostana. 5. Od l. 1847 do 1860	242.
Življenje in marterništvo dveh blaženih kapucinov, Agatangelja Vandom- skega in Kasijana Nantskega. 5. pogl. (Dalje).	278.
O koristi in sadu miloščine. 41. „sijenska“ pridiga sv. Bernardina.	282.
„Jaz te odvežem...!“	285.
Kaj so majhini grehi?	285.
Ljubim li svojega bližnjega?	285.
Priporočilo v molitev	285.
Zahvala za vslišano molitev	287.
Za kitajski misijon	287.
Rimsko-frančiškanski koledar za leto 1907. Mesec september	288.

V GORICI
Narodna Tiskarna
1907.

Izhaja v prostih obrokih. Stane cel tečaj (12 zvezkov): 1 K 50 h.
Naslov za naročila: „Cvetje“ frančiškanski samostan v Gorici.

Načrt berzopisne abecede za slavenske in druge glavne evropske jezike.

„Anthropos“ s popisom p. Schmidtove splošne transkripcije sicer še ni tako daleč, kaker bi bilo dobro za naš načrt, vendar ga ne kaže dalje čakati, ker bi vtegnilo biti celo predolgo. Opisati in opravičiti pa mislim za zdaj svoj načrt le za strokovnjake, to je tiste, ki vsaj Gabelsbergerjev sestav poznajo in jim morem torej nanj se sklicevaje z besedami dopovedati, kakova so moja znamenja. Za tiste, ki se bodo želeli našega berzopisa praktično poprijeti, se bo poskerbelo pozneje, ako se pokaže potreba.

Začnimo sè samoglasniki. Njih znamenja so tenke (lasne) poteze od sebe, to je od zdolaj gori in od leve na desno. Vsi se pišejo v razni dolgosti, tako, da se na prvi pogled razločijo dolgi samoglasniki od kratkih in ti od še krajših, nedoločnih ali iracionaljnih. V našem berzopisu torej ne bo dvojbe, ali je *ti*, *mi*, *kup*; *svet* brati: *tì*, *mì*, *kùp*, *svèt*, ali pa: *tì*, *mì*, *kùp*, *svèt*.

Glejmo zdaj posamezne samoglasnike.

Dolgi *i* pomeni ravna čerta od zdolaj gori v visokosti pisanega latinskega *l* (t. j. blizu 6 mm), torej znamenje Gabelsbergerjevega *f* ali *t*, potegnjenege od zdolaj gori; za polovico manjša pomeni ista poteza kratki čisti *i*; še enkrat za polovico skrajšana pomeni glas, ki se pripisuje staroslovenskemu *ь*, in ga je imel v 16. stoletju in ga ima nekod še dandanašnji tudi pri nas kratki *i* na koncu in navadno tudi v sredi besede; čist kratek *i* se je ohranil namreč le v začetku in v sredi v nekaterih primerih pred zlogom z dolgim *a*: *iz*, *igra*, *pristava*, *zidanje* itd.

Dolgi *u* ima ravno tako (blizu 6 mm) dolgo potezo, pa na versto položeno, kratki *u* na pol krajšo, in nedoločni *u* ali prvotni stslav. *у* še enkrat za polovico skrajšano. Razmera mej dolgim, kratkim čistim in kratkim nedoločnim *u* je blizu tista kaker mej prejšnjim trojnim *i*, t. j. kratki *u* je v naši slovenščini navadno nedoločen, le v začetku besed in v sredi pred zlogom z dolgim *a* čist: *učiti*, *puščava*.

Mislim, da ste to za *i*, ki je najvišji, in *u*, ki je najnižji samoglasnik, pravi in tako rekoč natorni znamenji, za poslednji ležeča, za prvi po koncu stoječa poteza, stoječa seveda ne navpično na versti, temuč kaker se navadno piše, torej nagnjena do 60. stopinje (ali po splošni razliki pisave do 10 stopenj več ali menj). Po teh dveh je zdaj lahko posneti znamenja za vse ostale samoglasnike.

Postavimo dolgi *i* na začetno piko dolzega *u* in ravno tak *i* na končno piko istega *u* in potegnimo od verha prvega do verha dru-

CVETJE

z vertov sv. Frančiška.

XXIV. tečaj.

V Gorici, 1907.

9. zvezek.

Kronanje podobe Matere Božje na Brezju.

Mnogo raznih načinov je iznašla katoliška pobožnost, da izkaže ljubezen in češčenje tisti prelepi stvari božji, ki je bila izvoljena za mater našega Boga in zveličarja Jezusa Kristusa. Vse umetnosti že sto in sto let tekmujejo v nje slavljenju. Posebno pa je kiparstvo in slikarstvo vstvarilo toliko lepih njenih podob, da jih je poln tako rekoč ves svet. Ni je kerščanske hiše, kjer jih ne bi bilo vsaj nekoliko, bodi si na stenah, bodi si v knjižicah, in ni ga katoliškega kristijana, ki ne bi z veseljem in pobožnostjo pogostoma vpiral oči na svojo Marijino podobo ali podobico.

So pa neke podobe Matere Božje, ki prav posebno spodbujajo verne k zaupanju na mogočno priprošnjo Marijino, tako, da iz daljnih krajev romajo k svetiščem, ki jih hranijo. Take podobe imenujemo po pravici „čudodelne“. Seveda ne, kaker bi podoba sama delala čudeže; podoba zbudi vero in upanje in po veri Bog človeku pomaga in s tem poslavi svojo izvoljeno mater. Na vsak način so take podobe vredne posebne časti in katoliška cerkev jim jo skazuje s kronanjem.

Taki kronani podobi Matere Božje smo imeli do zdaj v naših krajih dve, eno na Tersatu, drugo na Sveti gori pri Gorici. Zdaj pa dobimo tretjo na Brezju. Po dovoljenju svetega očeta Pija X. imajo ljubljanski knezoškof 1. septembra tamkaj zveršiti slovesno kronanje, kar želimo iz serca, da bi se zgodilo srečno, v slavo božjo in Marijino, in v obilo korist pobožnega kranjskega ljudstva in sploh vsega slovenskega naroda.

Kako se bo veršilo, naprej ne moremo povedati. Kako se je veršilo pred blizo 200 leti na Tersatu in na Sveti gori, smo nekoliko povedali v prejšnjih tečajih in nedavno je bilo obširno popisano v ljubljanskem „Slovcu“, izdanem za veliki šmarin.

Mi moremo o tej priliki le svoje veselje izreči, da se je pri nas v poslednjem času tako mnogo storilo za češčenje naše nebeške matere. V Mariboru se je postavila krasna cerkev; tej in svetogorski se je pridobilo priznanje imena bazilike, in zdaj kronanje na Brezju! Kaj želimo še več?

V resnici želimo še nekaj! Naši bravci dobro vedo kaj. Naša želja bi bila tudi lahko že izpolnjena; ali Bog je pripustil, da se do zdaj ni izpolnila, gotovo pač, da bi se le še bolj ogrela, da bi se le še bolj razširila mej Slovenci in bi se jih še več vdeležilo prizadevanja, ki meri na to, da Slovenci izkažemo Mariji najvišjo čast, katero ji ko Slovenci sploh izkazati moremo, da se zedinimo v angeljskem pozdravljenju se vsemi katoliškimi kristijani, in da bodemo klicali k materi miloserčnosti ko „izgnani otroci Evini“ in ne očitali Bogu, ki nam je tako mater dal, in sam vedno mej nami prebiva, da smo „zapuščeni“. Kako more ta beseda iz ust katoliškim Slovincem že toliko stoletji, ne da bi se zavedali, kaj govore, kaj celo pojo!

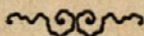
Priznana reč je, da je red svetega Frančiška mnogo storil za povzdigo Marijinega češčenja, zlasti za priznanje verske resnice njegovega neomadeževanega spočetja. In dasi so imeli frančiškani pri tem hude nasprotnike in boj skozi stoletja, vendar se niso dali ostrašiti, vendar niso obupali. Tudi mi ne obupajmo! Naša stvar sicer nima tiste splošne važnosti, kakor ona, ki so se Duns Skot in njegovi nasledniki poganjali zanjo; ali da je za nas Slovence v cerkvenem oziru ravno zdaj najvažniša, kedo more vtajiti? Rim zahteva, da se imamo v cerkvenih molitvah zediniti; to pa ni mogoče na stari podlagi, ker nihče ne more zapovedati, da naj tisti, ki molijo prav, zavoljo edinstosti sprejmejo zmote starih časov, ko je bila slovenščina še v povojih in je neznani prestavljavec morda komaj razumel izvirne molitve, ali če jih je razumel, jih ni znal prav posloveniti.

Edinost je torej mogoča le na podlagi naše nove prestave, ki se vjema s prestavo, ki je že davno v rabi mej ogerskimi Slovenci, katerih h stari kranjski češčenamariji gotovo nihče ne bo spreobernal. In vendar jih nimamo pravice prezirati, ko gre za edinost vsega našega slovenskega naroda.

Kaj naj torej počnemo po vsem tem? Ni težko vgeniti. Pred vsem molimo sami vedno kaker je prav, kaker se moli po latinsko, ne le pervoredniki po samostanih, temuč tudi tretjeredniki v svojih hišah in družinah. Potem pa prosimo vsi skupaj tudi naše višje pastirje, ki so tolikanj vneti za Marijino češčenje, naj se ne boje preveč kake zbeganosti ali kakega neopravičenega nasprotovanja, naj menj pa hudobnega roganja po brezverskih časnikih. Pokorni odredbi svete stolice, kaker vedno, naj blagovoljno vpeljejo tudi v očitno službo božjo tisto besedilo, ki nas bo zedinilo ne le mej sabo, temuč tudi s vsem ostalim katoliškim svetom. V kroni, s katero krona Marijo vsak dan toliko vernih Slovencev, ne bodi ponarejenih, namestu pravih dragih kamenov; v šopku, ki se ji podaja po slednji sveti maši, ne bodi nepristnih ali celo strupenih cvetic. Hranimo, kar imamo starega, dobrega, častitljivega, ali ne starih zmot in slabosti!

Kronana podoba Marije pomočnice na Brezju pa naj nas spominja naše narodne dolžnosti do blagoslovljene mej ženami, krepko in neprestano, dokler ne bo izpolnjena. Zdrava, Marija, zdrava, kraljica!

Sv. Roza Viterbska, devica tretjega reda.

„Čudoviten je Bog v svojih svetih“ pravi sv. Duh v 67. psaljmu. Tega se prepričamo zlasti, ko prebiramo življenje sedemnajstletne device, sv. Roze Viterbske. Tu bomo na kratko povedali o nji samo to, kar je neovergljivo resnično.¹⁾ Rojena je bila v Viterbu, majhinem mestu v papeževi deželi, leta 1235. Ni še znala govoriti in že je poskušala izgovarjati presveti imeni Jezus in Marija. V otročjih letih je rada šla na kak samotni kraj, kjer je pokleknila, ročici sklenila in molila. Iz hiše ni drugam hodila kaker samo v cerkev, kjer se je tako

¹⁾ Strogo zgodovinsko življenje te svetnice so spisali: P. Andreucci S. I. Romae 1750; Mencarini, Wadding in Bollandisti.

lepo vedla, da so jo vsi občudovali; doma je pa prav goreče pripovedovala pridigo. Ko je bila tri leta stara, je vmerla njena teta. Že so pripravljali za pogreb. Jokanje in vzdihovanje njenih domačih je Rozo tako presunilo, da je stopila k mertvi, proti nebu pogledala in molila. Nato se je z ročico doteknila trupla in teto po imenu poklicala. In kaj se zgodi? Mertva oživi, vstane in zahvali svojo dobrotnico.

Keder je šla Roza iz hiše, so ptiči okoli nje letali, vsedali se na njo ter zobali iz njene roke. Ostro je pa že ko otrok živela; hodila je namreč bosa in gologlava, las si ni krasno spletala in lišpala. Nosila je priprosto volneno obleko in spokorni pas ter se bičala. V sedmem letu je nevarno zbolela. Ta dan pred kresom (23. junija) se ji je Mati božja prikazala ter ji velela, da naj stopi v tretji red sv. Frančiška in brez razločka in strahu naj opominja ljudi zavoljo njihovih slabih navad ter naj se poganja za Boga in njegovo sveto cerkev. V desetem letu je res stopila v tretji red ter začela spolnjevati Marijino povelje. Hodila je po mestnih ulicah in ljudi opominjevala, da naj zapustijo greh in naj se podveržejo papežu, ki je njihov pravi vladar. Mnogi so jo le iz radovednosti poslušali, vernili pa so se domov spreobrnjeni; veliko se jih je odpovedalo svojih krivi veri ter se spravilo s papežem in cerkvijo. Sovražniki sv. katoliške cerkve, prijatelji nemškega cesarja Friderika II. bi jo bili radi vmorili; ker so se pa bali ljudi, so jo le zapodili iz Viterba, njo in njene stariše.

Kamer je prišla Roza, povsod je govorila o Kristusovem terpljenju in ostudnosti greha, da bi grešnike spreobrnila. V Vitorchianu (Vitorchiano) je neka vražarica veliko hudega delala mej vernimi; ker se ni hotela spreobrniti, je dala Roza napraviti gromado in jo zažgati. Stopila je nanjo in tri cele ure je stala nanji popolnoma nepoškodovana od ognja. Ta čudež je genil vražarico, spoznala je svojo zmoto in se resnično spreobrnila. Mej tem se je mesto Viterbo s papežem spravilo in Roza se je s svojimi stariši vernila v svoje rojstno mesto. Tu bi bila rada stopila v nunski samostan drugega reda sv. Frančiška; ali ni bila sprejeta. „Dobro“, je nato rekla, „ker me nečete žive, me bote rade imele mrtvo“.

Njene tovarišice so jo prosile, da bi skupaj živele v eni hiši pod njenim vodstvom po vodilu tretjega reda. Ona je sicer vstregla njihovi prošnji; toda, ko je to cerkvena oblast prepovedala, je zapustila tovarišice in domov šla v očetovo hišo. Tu je še dve leti živela v molitvi in pokori. Vmiraje je rekla svojim starišem: „Vmiram, ali vesela, ker hrepenim biti zedinjena s svojim Bogom. Tako živita, da se ne bota bala smerti. Kedor je sveto živel na svetu, smert ne more biti

zanj strašna, ampak še prijetna mu je. Moj dragi oče, in moja ljuba mati, ločim se od vaju, ali moja duša bo zmiraj z vama, in ko bom pri Bogu, bom za vaju prosila ono blaženost, po kateri hrepenim ta trenotek.“

Nato se je obrnila proti svojim dragim tovarišicam ter jim je rekla: „Zapuščam vas, ali Jezusu, svojemu ženinu vas izročim. Opominjam vas, da vsaki dan napredujete na poti čednosti; zakaj samo tako bote prijetne temu nebeškemu ženinu. Mej vsemi čednostmi vam priporočam zlasti ljubezen božjo. O ljubezen, o ljubezen! Kako merzel je, kedor nima tvojega svetega ognja! Priporočam vam tudi ponižnost; gorje mu, gdor ni ponižen! Ponižnost, ponižnost! O sveta, o presveta ponižnost!“

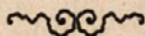
Vmerla je 6. marcija leta 1252, izgovorivši presveti imeni Jezus in Marija. Na svetu je živela 17 let in nekaj mescev. Njeno truplo so pokopali v župni cerkvi. Čez trideset mescev je opomnila papeža Aleksandra IV., ko se je v Viterbu mudil, da naj prenesejo njeno truplo v nunsko cerkev reda sv. Klare, kjer je še zdaj nestrohnjeno. Papež Kalist III. jo je mej svetnice prištel leta 1457. Neketeri želijo, da bi jo katoliška cerkev postavila za posebno patrono devicam tretjega reda.

Ne celih osemnajst let je živela sv. Roza na zemlji, in v tem kratkem času je postala svetnica in veliko grešnikov je spreobrnila. Kaj si pa ti že storil za svoje zveličanje? Koliko grešnikov si že pripeljal na pravo pot kerščanskega življenja? Vsaki dan imaš lepo prilžnost, doma, v družbi in pri delu. Ke bi doma, na polju, v vinogradu, . . . nespodobno govorili, opravljali, je tvoja dolžnost, zlasti, ako si oče, mati, gospodar ali gospodinja, da prepoveš tako govorjenje. Ako si v službi ali najet, in veš, da bodo drugi starji še bolj vmazano govorili, molči in se ne smejaj takim grešnim besedam. Ako sam vidiš, da ima kaka tretjerednica grešno znanje, ali pohujšljivo živi, skrivaj in krotko jo opomni; ako te noče poslušati, naznani jo po Jezusovem nauku predstojniku tretjega reda. Ako hočeš grešnike spreobračati, vedi dobro, da moraš sam natančno spolnjevati božje in cerkvene zapovedi ter dolžnosti svojega stanu, da ti ne bo mogel nihče očitati kakega pogrška ali nemarnosti. Nigdar ne smeš v naglici, nevolji in še veliko menj v jezi opominjati ali svariti; jeza je naglavni greh; z grehom pa, pravi sv. Leonard Portomavriški, ne boš nigdar nič dobrega storil. Po zgledu sv. Frančiška Serafinskega moli za spreobrnjenje grešnikov in priporočaj jih Materi božji, ki je pribežališče grešnikov. Z lepim obnašanjem, z natančnim spolnjevanjem svojih dolžnosti in z molitvijo boš na tiho opominjal grešnike; veliko boš ko-

ristil bližnjemu in tudi sebi. Sv. Jakob apostelj namreč piše: „Gdor grešnika odverne od njegove krive poti, bo rešil njegovo dušo od smerti in pokrili veliko število grehov“ (zgubljenca in svojih). 5. pogl. 20. v.

P. A. F.

Šola in domača hiša.

P. A. M.

IX. Poglavlje.

Stariši so dolžni podpirati šolo, z ozirom na svojo lastno srečo.

Z raznimi nagibi, ki morajo stariše priganjati, da podpirajo šolo, smo denes pri kraju. Spoznali smo, da je od tega, kako stariši podpirajo šolo, odvisna časna in večna sreča otrok, občni blager človeške družbe v občini in deržavi, vglad in vpliv cerkve v javnem življenju. Dokazali smo, da so stariši dolžni podpirati šolo, iz hvaležnosti do duhovnih in svetnih učiteljev. Ali vas, kerščanski stariši, ne bodo vsi ti različni in močni razlogi prisilili, da boste radi in krepko podpirali šolo pri poduku in vzgoji vaših otrok? Ali morete še dvojiti, da je to vaša sveta dolžnost? Ker pa vem, kako težavno je človeku natančno spolnjevati svoje dolžnosti, ako mu to ne služi tudi v lastni prid, hočem vam k sklepu še en nagib na serce položiti in ta je: Vaša lastna sreča, kerščanski stariši, je odvisna od tega, kako podpirate šolo.

Pogoj, od keterega je odvisna vaša sreča na svetu, je da ohranite svoje dobro ime, to je, svoj vglad pri ljudeh. Dobro ime je velik zaklad, zaničevanje, preziranje pa veliko zlo. Dobro ime starišev je pa v tesni zvezi z obnašanjem njih otrok v šoli. Najprej se to pokaže na tem, kakšen vglad imajo stariši pri duhovnih in svetnih učiteljih. Vaši otroci so vaš sad; ne samo da so sad vašega telesa in da so sploh na svetu, temuč so tudi glade versko - nravnega življenja sad vaše vzgoje to je sad onih nauk, ketere od vas slišijo, onega zgleda, ki jim ga dajete. Kaj pa govori Zveličar o sadu? Zapomnite si njegove besede: „Drevo se spozna po sadu; ako je sad dober, je tudi drevo dobro; ako je pa sad slab, je tudi drevo slabo; zakaj dobro drevo ne more malopridnega sadu roditi in slabo drevo ne more obroditi dobrega sadu“.

Ako je kje kak človek, ki si mora te besede k sercu vzeti, so to gotovo duhovni in svetni učitelji vaših otrok. Resnico teh besedi bodo oni obračali na vas in vaše otroke. Kako pa? Po učinkih bodo sodili vzroke, po obnašanju otrok bodo presojali stariše. Najprej sodijo po pridnosti in vrednosti otrok. Ako prihaja otrok redno in dobro pripravljen v šolo, ako ima svoje naloge lepo in snažno spisane, si bodo učitelji mislili: Stariši tega otroka so vestni ljudje, ki znajo ceniti pomen šolskega poduka in tudi hočejo, da se otrok kaj nauči. Ako pa otrok zanemarija šolski poduk, ako je pogostokrat slabo pripravljen, ako se povsod kaže njegova lenoba, se bo sodba vse drugače glasila, namreč, da ima tak otrok zanikerne, brezvestne stariše, ki se morebiti bolj brigajo za svojo živino, kot za svoje otroke; da ima nespametne stariše, ki ne poznajo potreb sedanjega časa; da ima lene stariše, ki se ne potrudijo prav nič za to, da bi se njih otroci kaj naučili. Duhovni in svetni učitelji sodijo nadalje po versko-nravnem življenju otrok. Ako so otroci lepega obnašanja, ako so vbogljivi, krotki, spodobni v govorjenju in obnašanju, bodo učitelji sodili: Stariši tega otroka so bogaboječi ljudje, ki svojim otrokom z besedo in zgledom dajejo lepe nauke. Ako je pa otrok prevzet, vporen, prepirljiv, nespodoben, surov in spriden, potem vedo učitelji, kakošni so tudi stariši tacega otroka. Njih sodba je: „Jabelko ne pade daleč od drevesa“. Učitelji sodijo stariše tudi po zunanosti otroka. Ako prihaja otrok v šolo vedno čedno vmit, ako ima obleko, knjige in druge šolske potrebščine vedno snažne, potem vedo učitelji, da pazijo stariši na snažnost in red. Ako pa prihaja otrok v šolo ves zanikern, vmazan, stergan, potem si učitelji lahko mislijo, kakšni so njegovi stariši, kakšna vmazanost, kakšen nered mora biti doma v njih hiši. Tako po pravici sodijo učitelji stariše po otrocih.

Morebiti pa se le malo zmenite zato, kako vas presojajo učitelji? Morebiti si mislite: Kaj meni mar, kako misli par ljudi o meni, da si le pri drugih ohranim dobro ime. Iz šole se tako nič ne zve po svetu. Kaj? nič se ne zve? Kako morete tako kratkovidni biti? Ali ne pomislite, da živi otrok v družbi mnogih sošoljcev? Da so ti sošoljci priče, kako se vaš otrok uči, kako se obnaša, priče, kako ga učitelji hvalijo ali grajajo, odlikujejo ali kaznujejo? Ali ne veste, kako otroci, zlasti deklice doma rade pripovedujejo vse šolske novice in jih tudi pretiravajo? Ali ne poznate škodoželjnosti sosedov in pikanj opravljalcev? Nikar se ne motite. Obnašanje vaših otrok v šoli, njih pridnost, njih zunanost vpliva prav močno na vaše dobro ime in vglad ne samo pri učiteljih, temuč tudi pri drugih ljudeh. Ako torej hočete ohraniti

svoje dobro ime, skerbite, da bodo vaši otroci pridni učenci, to je, podpirajte šolo pri poduku in vzgoji.

Drugo, za človeka zelo dragoceno dobro je mir in sloga z ljudmi. Ako se z ljudmi, s svojim bližnjim, s sosedi dobro umemo, vživamo mir in veselje in smemo tudi vsloge in prijaznost od njih pričakovati. Ako pa živimo z njimi v prepiru, potem moramo biti pripravljeni tudi na zaničevanje, opravljanje, preganjanje, tožbe, na žalost in jezo. Kjer je mir, tam je sreča. Zato govori sv. pismo: „Glej, kako dobro in prijetno je, ako bratje skupaj prebivajo . . . Ker tja pošilja Gospod blagoslov.“ Ps. 132. Ako so ta mir in edinost vže v stari zavezi toliko cenili, koliko bolj moramo to storiti mi kristjani, katerim mora biti ljubezen največa zapoved. Zato opominja sv. apostelj Pavel: „Ako je mogoče, koliker je pri vas, imejte mir s vsemi ljudmi.“ Rimlj. 12. 18. K temu miru, slogi in edinosti priganja v svojih listih tudi Korinčane, Galačane, Efežane, Filipljane in Hebrejce.

Ni pa lahko z ljudmi v miru živeti; zlasti pri sosedih pride pogosto kaj navskriž. Velike previdnosti in poterpežljivosti je treba. Da se pa mir ohrani, je pogostokrat odvisno od tega, kako se obnašajo vaši otroci. Povejte, kerščanski stariši, kaj je največkrat vzrok prepira s sosedi? Ne vselej, vender večidel dajo temu povod otroci. Ti so bili prepirljivi, z drugimi sosedovimi otroci so se prepirali in preteпали. Ti so bili tatinski in so kaj vkradli, ti so bili lahkomišljeni in so napravili škodo. Stariši takih razposajenih otrok so redko kedaj tako pošteni, da bi priznali krivico svojih otrok, temuč jih zagovarjajo, krivdo na druge zvrčajo in tako se prične prepir. Kedo je toraj vzrok prepira? Tajiti ne morete, da najpoprej vaši razposajeni otroci; zakaj, ke bi bili pridni, pohlevni, pametni, bi se obnašali, kaker se spodobi pridnim otrokom, prepira bi ne bilo in vam bi bilo prihranjeno mnogo žalosti.

Vprašam pa vas: Ali pa ne goji ravno te čednosti šola najbolj? Ali niste dolžni šolo v tej zadevi sè vso močjo podpirati? Kedo je torej prav za prav vzrok nemira in prepira? Vi stariši in nobeden drugi. Zakaj namesto da bi šolo pri vzgoji vaših otrok in kaznovanju njih napak podpirali, ste učitelje na vse mogoče načine zavirali in grajali njih kazni. Zato se pa ne smete čuditi, da šiba, katero ste v napadni ljubezni prihranili svojim otrokom, nazadnje občutljivo pada po vašem herbtu. Ako toraj hočete v prihodnje sè svojim bližnjim, s sosedi v miru živeti, vam ne ostaja nič drugega, kaker da pridno podpirate šolo pri vzgoji vaših otrok.

Tretji pogoj vaše sreče je odvisen od tega, kako bodo vaši otroci z vami ravnali zlasti v vaši starosti. Vi kerščanski stariši, imate kot neobhodno podlago svoje sreče to, da vas otroci tudi, ko odrastejo, v vaši starosti spoštujejo, da se spominjajo, koliko dobrot ste jim skazali, koliko za nje preterpeli ter vam za vse to s hvaležnostjo in ljubeznijo strežejo; da vas slednjič slušajo, da se derže hišnega reda, da vas pri vseh važnih zadevah zlasti pri izbiranju svojega stanu za svet poprašajo in se po vaših željah ravnaajo.

Vprašam vas pa: Ali morete vse to po pravici pričakovati, ako takrat ko vaši otroci v šolo hodijo, šole pri njeni delavnosti ne podpirate? Gotovo ne; temuč namestu spoštovanja boste želi zaničevanje, namestu ljubezni brezserčnost, namestu pokorščine vpornost. Kar ste sejali, to boste želi. Vpričo otrok ste slabo govorili o učiteljih, radi ste poslušali, ko so vam otroci tožili učitelje, vglad duhovnikov in učiteljev ste pri otrocih spodkopavali. Ali se morete čuditi, da bodo otroci, ko odrastejo, tudi vašo veljavo prezirali? Odsekali ste vejo, na kateri ste sami stali; zakaj, kedor tujo oblast in veljavo zaničuje, ne sme tirjati, da bi se njegova cenila.

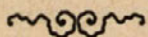
Nič tacega niste storili, kar bi razodevalo hvaležnost do vzgojevavcev vaših otrok in pa kar bi to hvaležnost gojilo tudi v otroških sercih; blagodejnega vpliva šole niste pripoznali, temuč v svoji kratkovidnosti ste dozdevno neprevidnost in krivičnost učiteljev obsojali. Ali se morete čuditi, da otroci v poznejši starosti ta načela prôti vam obernejo; da vaših dobrot ne pripoznajo, vaše starosti ne spoštujejo, da vas žalijo, da vam le z nejevoljo in očitanjem strežejo? Namestu, da bi otroke priganjali k pokorščini do učiteljev, ste le njih svojeglavnost in vpornost podpirali, ste jih razvajali in milovali, učitelje pa grajali in terdo obsojali, ako so kaznovali vaše razposajene, svojeglavne in neposlušne otroke. Le počakajte, stariši, da otroci odrastejo; v svoji starosti boste okušali sad svoje napačne vzgoje. Potem se ne čudite, ako vas otroci ne bodo slušali, ako vam bodo vporo in nepokorno odgovarjali, ako bodo po noči okrog rogovilili, v grešnih znanjih živeli ter vam žalost in sramoto delali. Zdihovali in jokali boste, pa takrat bo prepozno; tožili boste, kako nehvaležni so vam vaši otroci, kako spridena je mladina, pa takrat ne pozabite: vi žanjete, kar ste sejali.

Kerščanski stariši! Kaj pravite k temu, kar vas čaka v prihodnosti? Ali se vam obeta sreča? Tega morda ne boste terdili. Pa morebiti menite, da sem pretiral, da nasledki ne bodo tako hudi! Pretiral? Nasprotno; še mnogo menj sem povedal, kaker je v resnici. Le

ozrite se nekoliko po raznih družinah in poslušajte, kako tožijo stariši čez svoje odrasle sinove in hčere. Le pogledjte, kako lehkomisljena, spridena in termoglava je dandenes mladina in potem mi povejte, ali sem pretiral. Kje pa je temu vzrok? Pri vas, stariši, edino le pri vas, ker ste zanemarjali dolžnost dobro in prav vzgojevati otroke, ko so hodili še v šolo. Ako toraj hočete, da bodo enkrat vaši otroci lepo z vami ravnali, položite zato podlago že v njih prvi mladosti in podpirajte šolo; gojite pri otrocih spoštovanje, hvaležno ljubezen in pokorščino do duhovnih in svetnih učiteljev. Potem se bodo v vaši starosti pokazali lepi sadovi in ti vas bodo razveselili.

Videli smo torej, kerščanski stariši, da s tem, ko podpirate šolo pri njenem poduku in vzgoji vaših otrok, sami sebi srečo kujete. Zakaj od vaše podpore so odvisne tri reči, ki so podlaga vaše sreče: veljava in vglad, ki ga imate pri ljudeh, mir in edinost sè sosedi in obnašanje vaših otrok do vas, zlasti v vaši starosti. Podpora, katero dajete šoli, vam rodi vže na svetu najlepši sad, zanemarjanje te dolžnosti pa stariše tepe, prav občutljivo tepe. Posvetno je pa le senca večnega. Ako je kazen za zanemarjenje te dolžnosti tako velika vže tukaj na svetu, kakšna bo še le v večnosti? Najdražje, kar vam je Bog izročil, so vaši otroci; on jih bo enkrat tirjal iz vaši rok. Kaj, ako se kateri izmed njih pogubi po vaši krivdi? Zarad vaše lenobe, kratkovidnosti, napačne ljubezni? Kako vam bo to očitala vest na smertni postelji? Kakšna bo sodba pravičnega sodnika, ko bo od vas tirjal račun od vašega hiševanja, od vzgoje vaših otrok? Premislite to, stariši, premislite dobro in skerbite o pravem času za svojo večno srečo. V vaših rokah je vaša prihodnost, za čas in večnost: vaša sreča in vaša nesreča, vaše zveličanje in vaše pogubljenje. Amen.

S Kitajskega.

Misijonska sporočila iz pisem p. Petra Baptista Turka.

VI.

(Konec.)

Omenil sem, da so se moji nosači navlekli opija. Morebiti se je kateri cenjenih bravev radovedno vprašal, kaj je to. Naj tukaj malo več povem o tej kitajski kugi.

Opij je res prava kuga za Kitajce. To sem že neštetokrat slišal in se moram tudi sam pogosto prepričati. Zato lahko govorim iz lastne skušnje. Kar so pri vas žganjepivci, to so tu tisti, ki kade opij. Žalosten je pogled na žganjarja, še žalostnejši na prijatela opija. Če že za onega prav pravi pregovor, da se spreoberne, keder se v jamo zverne, velja o tem toliko bolj. Tisoče tega, drugače žilavega naroda, opij leto za letom duševno in telesno ugonobi.

Ta strup Kitajske se prideluje iz zelenih makovih glavic. V njih se nahaja neki mlečnat sok, ki ga izžmejo in posuše. Prav majhine koščke te erjavo-černkaste sterdine, devajo v zato narejene pipe in zažgo, da počasi tli. Dim, ki se s tem nareja, po dolgi cevi strastno serkajo v se. In ko so parkrat potegnili, jih ne pripravite iz lepa, da bi deli pipo iz ust. Toliko časa vlečejo, da padejo v omotico. Kedar se zbude, pa znova začno. Gdor se ga je enkrat navadil, ga mora imeti na gotov čas gotovo merico, drugače ga začne zvijati. To pa precej stane, ker ga ne delajo ti sami, ki ga rabijo. Ako še pomislimo, da so mu najbolj udani, kateri so najbolj ubogi, lahko spoznamo, kako žalostne nasledke rodi vživanje tega strupa v gmotnem oziru. Položaj sto in sto družin je tak, da bi se vstrajnim in pridnim delom za silo rile naprej. Toda oče opijevec, sin morda še hujši! Krajcarje, ki jih zaslužita, znosita v gostilnico, še premalo je! Dosti tako ne zaslužijo ti ljudje, ker so za nič pri delu. Vboga žena, vbogi otroci takih družin! Od lakote hirajo in umirajo. Mislite, da se možu kaj smilijo njih vpadli in blede obrazi? Kaj še! Prodal bi vse skupaj; za par taelov bi jih dal, ako bi jih gdo hotel, samo da pride do ljubega opija. Koliko družin ne le nima kaj jesti; še potrebne posode nima, ker jo je oče, opijevec, poprodal. Rokodelci dajejo za par sapek svoje orodje, da morejo ugasiti nenasitljivo žejo po opiju. Iz tega lahko vsak sprevidi pogubne nasledke te strasti v gmotnem oziru.

Pa da bi bili samo ti! Opij razjeda in krajša tudi nit življenja, ki je božja last. Take nesrečne žertve takoj spoznaš. Bledi so ko smert, upadlih lic, dremotni, leni. Podobni so jesenski roži, kf jo je poparila slana. S povešenim cvetom stoji tu, dokler jo merzla burja ne zlomi in ne verže na tla. Kakih izrednih duševnih verlin pri ljudeh te vrste zastonj iščeš. Do kaj višjega, nadnatornega se ne morejo povspeti; njih razum je dvakrat otemnjen, volja slepo podveržena nagonu; vse je nekako izmozgano. Natorno je, da tudi otroci takih ljudi ne morejo biti korenjaki, ne telesni, ne duševni. Sledove smerti prineso se seboj na svet. Kriva pota očetov so njih pota, prezgodnji grob je njihov konec, kaker očetov.

Ima pa še druge sestrice in bratce ta strast. Nečistost ji je prav zvesta spremljevalka. Prodajavnica opijeva, brez ketere ni nobena večja vas, je navadno hiša nesramnosti. Pri vbojih, tatvinah, ropih so večinoma prijatelji opijevi zraven.

Da taka tla niso kaj pripravna za seme naše svete vere, to je jasno. Dobi se tu in tam keteri, ki ima dobro voljo. Ali strast po opiju razbije najboljše in najterdnejše sklepe; le še z večjo silo zgrabi svoj plen. Poslednje takega je hujše, kot prvo. Ti nesrečni delajo misijonarju veliko skerbi in žalosti. Pervi sami niso vredni, da bi bili udje sv. cerkve, drugič pa zavirajo še drugim pot. Gdo bo te garjeve ovce sprejemal v hlev Kristusov! Še onih se ogiblremo, ki so ž njimi v kaki tesnejši zvezi. Silno težko nam je, pa skušnja in previdnost to zahtevate. Pomislite! Tu pride sestradena mati s kopico otrok k misijonarju, naj bi jih sprejel mej katehumene. Prestano terpljenje je vsem začertano v obrazih, kleče, globoko priklonjeni prosijo, naj ustreže njih želji. Gdo bi se mogel braniti? Vender se mnogokrat mora. Zakaj? Oče in morda še kak sin sta vdana opiju in kar je še ž njim v zvezi. Upanje je pri kraju! Žalostna skušnja uči, da se v takih družinah kerščansko življenje redko lepo razvije; saj to tudi ni mogoče! Človeško serce je po natori tako, da se rajši prime kaj slabega, ko kaj dobrega. Pri otrocih velja to v dvojni meri. Naj jih misijonar obleče v snežno obleko kerstne nedolžnosti, ali se nima po pravici bati, da bo ta nežna obleka kaj kmalu dobila pege po slabem zgledu očeta opijevca? Gotovo je ta slutnja popolnoma opravičena. Zato se misijonarji ravnamo po opominu Kristusovem: ne dajajte svetega psom. Vedno delamo na to, da se spreoberne cela družina. Le če drugače ni mogoče, ne branimo tudi posameznim udom vstopiti v hlev Kristusov. Na take moramo potem posebno pozornost obrniti, da jim vcepimo v serca pravo versko prepričanje, ki ga nasprotna sapa ne more izervati.

V poterdilo tega, kar sem povedal o grenkih sadovih opija, naj vam povem še dogodbico, ki sem jo sam doživel.

V neki vasi misijonskega okrožja Tien-čin-erl, je sprejela našo sv. vero cela družina, razun starejšega sinu, ki je šel po svetu. Ker je izučen čevljar, je mislil, da bo drugje več zaslužil, ko doma. Toda njegova mlada žena in sinček sta zastonj čakala, gđaj jima bo kaj poslal. Mož je v tujini zašel mej opijeve bratce. Mej njimi je pozabil na ženo in sinčka. Kar je zaslužil, je izdal za opij; še premalo je bilo. Čim bolj se ga je navadil, tim več ga je potreboval. Čim več ga je povžil, tim bolj je oslabil. Nazadnje je zastavil še svoje čevljarsko orodje. Raztergan in sestradan, suh v obrazu in v žepu se je

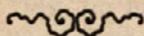

čez pet let vernil domov. Ko je slišal, da so se mej tem vsi njegovi domači spreobrnili, mu ni bilo po volji. Da bi jih žalil, je začel zopet lenariti in pridno zahajati med opijevce. Žena in sinček sta se solzami škropila njegova kriva pota, pa vse to ga ni genilo. Še živeža, ki ga je ona s težavo spravila skupaj za se in otročiča, ni pustil pri miru. Kradel ga je, da ga zamenja za opij. Vest mu vendar ni dala miru, da tako gerdo dela sè svojimi. Po težkih notranjih bojih je slednjič sklenil, da hoče postati tudi on kristjan. Ko je sklep razodel domačim, so mi vsi srečni prišli povedat. Da se prepričam o resničnosti njegovega sklepa, sem ga dal takoj poklicati na postajo. Spoznal sem, da ima resno voljo. Da bi se hitreje naučil potrebnih molitev in se lažje odvadil opija, sem ga obderžal pri sebi. Stregel sem mu, kar najboljše sem mogel. Še kitajskega vina sem kupil, da bi mu ga dajal, kot nadomestilo za opij. Par dni se je prav dobro deržal in že precej molitvic naučil. Ali navada je začela vedno glasneje zahtevati svoje. Po vsem telesu ga je neznosno vilo, noge so mu odpovedale, moral je iti v posteljo. Pa tudi ležati ni mogel. Vstal je, naslonil se na steno in kaker speč in gluhi zerl pred se. Prigovarjal sem mu, naj poterpi, da bo kmalu boljše. Toda začel je omahovati. Prosil je, naj ga spustim domov in navedel razne vzroke. V resnici pa je hotel le do opija priti, da si olajša bolečine. Nisem mu pustil. Kaker so mi pravili drugi misijonarji, bolečine po desetih dneh polagoma ponehujejo. Gdor je te prestal, je že na pol rešen. Tudi mojemu bolniku je že postajalo boljše. Že sem se veselil prvega plena, ki sem ga iztergal opiju. Ali motil sem se! Imenovani mož si je znal prav na zviti način pomagati. Ker sem ga imel že za ozdravljenega, nisem več tako strogo pazil nanj, kaker prej, zlasti ponoči ne. Tega zaupanja se je on poslužil. Ko smo drugi spali, se je tiho zmuznil skozi stranska vrata na prosto in šel v opijevo gostilno. Tam se ga je za silo navlekel in se zopet splazil v svojo spalnico. Ker ni imel denarja, je baje skrivaj jemal naš riž in ga prodajal. Da bi se pa tudi mej dnevom lahko pokrepčal, si je kupil neke opijeve cmočke, da jih po potrebi povžije. Ni dolgo izvrševal svojega tihotapstva. Njegovi cmočki so ga izdali. Po natančni preiskavi sem jih našel pri njem, dobro v papir zavite. Mož se je tresel pred menoj, kaker otrok. Pokleknil je in me kleče prosil odpuščanja, ker je dano besedo, da se hoče zderžati opija tako sramotno prelomil. Sam nisem vedel, kaj naj naredim ž njim. Njegova žena in sinček sta prišla vsa zbegana k meni. Obupno sta jokala in me prosila, naj poterpim. Tudi on se je kesal in sramoval svojega dejanja, ter je na movo terdno sklenil pustiti opij. Prosil me je za Marijino podobo z

Jezuščekom v naročju, ki naj bi mu v času skušnjave in omahovanja v spomin poklicala storjeni sklep. Rad sem mu jo dal. Upam, da bo z božjo pomočjo šlo, ker ima resno voljo.

Takih nesrečnih žrtev šteje Kitajska na tisoče in tisoče. Vsi boljše misleči so se že veliko trudili in se še trudijo, da bi iztrebili ta narodni greh. Vlada sama je že večkrat sè vso strogostjo nastopila, pa zaman. Ke bi ji uredništvo povsod šlo na roko, bi se še dalo kaj narediti. Ali uredniki so sami prijatelji opija, zato si ne upajo svojim položnim stopiti na perste. Kuga se širi od roda do roda, ter gloje in slabi življenske moči tega velikega naroda.

Naša Kostanjevica.

Zgodovina cerkve in samostana

5. Od l. 1847 do 1860.

Za p. Salezijem je bil gvardijan na Kostanjevici od kapiteljna 6. sept. 1847 do kapiteljna 20. avgusta 1850. p. Jernej Večerina, Hervat iz Drage pri Tersatu, lektor bogoslovja. — Dogodki leta 1848 se na Kostanjevici niso dosti čutili. 18. in 21. marca je bila v Gorici zaradi „konstitucije“ splošna razsvetljava. Da jim druhal ne bi prišla oken pobijati, so razsvetlili obakrat tudi samostan. — 10. aprila 1848 je vmerl od kapi zadet p. Rafaelj Ilovski, po rodu Čeh, poterjen lektor vesoljne zgodovine in latinskega jezikoslovja, organist samostara in sloveč skladatelj, naravne starosti 43, redovne 15 let. Ko lektor suppl. je prišel na njegovo mesto p. Regulat Štamcer. — Dobro leto pozneje, 22. aprila 1849 je vmerl drugi mlad pater, Pavel Lavpetič, poterjen lektor novega zakona in gerščine. Na njegovo mesto je prišel p. Krizostom Pečar.

Po noči od 17. do 18. maja 1849 so tatje vlomili v cerkev skozi okno zraven aljtjarja sv. Križa, odperli sè silo tabernakelj, položili ciborij s posvečenimi hostijami, otergali s podobe Matere Božje v velikem aljtjarju kroni iz pleha; nato so šli, da oropajo kip Matere Božje v levem kotu cerkve blizu velikega oljtjarja, ali vstrašilo jih je menda kako ropotanje, tako, da so pobegnili pustivši na oknu blizu tistega kipa pokrov ciborija in kroni ter vzemši seboj le dva majhina križca, enega, ki je bil na ciboriju, in drugega, ki je bil na majhni

monštranci (ali najberž na puščici), kjer se je hranila sveta hostija za izpostavljanje.

To leto se je postavila v samostanu peč za kruh, na tistem mestu, kjer je še zdaj. Junija meseca so začeli za samostan doma kruh peči. Prej ga je pekel v mestu pek Luka Markič, ki je vmerl 22. marca 1849.

Meseca septembra in oktobra tega leta je bila v goriški okolici kolera, zlasti v Mernu, v Biljah, v Vertojbi in v Černici. V goriškem mestu je, prav kaker leta 1836, ni bilo; vmerlo je le nekaj oseb, ki so od drugod, zlasti iz Tersta pribežale v Gorico že okužene. V Terstu je bila huda; tam so imeli 15. oktobra procesijo, da bi jih Bog rešil morivke. To je spodbudilo neketere goričane, da so prosili škofa, naj bi se tudi tu napravila procesija; v zahvalo, da so bili do zdaj obvarovani, in prošnjo, da bi bili obvarovani še nadalje. Procesija je bila 20. oktobra; šla je ob 8. uri zjutraj iz škofijske cerkve na Kostanjevico in tu je imel nadškof slovesno mašo. Vdeležilo se je do 3000 ljudi nižjih stanov; gospode ni bilo videti.

Po noči 25. marca 1850 proti polnoči so spet skušali tatje vlomiti v cerkev; pa brat, ki je spal v celici nad tistim cerkvenim oknom, je čutil ropot in odpodil zločince. — 10. julija tega leta ob eni četrti na širi zjutraj je bil hud potres, ki je naredil razpoke v cerkvi in samostanu. — 26. avgusta ravno tega leta je bil izvoljen pri kapteljni v Ljubljani tukajšni lektor in bivši gvardijan p. Salezij Volčič za provinciala. Ko tak se je preselil v Ljubljano. Za lektorja namestu njega je bil postavljen p. Friderik Hönigmann od Stare cerkve na Kočevskem. Za gvardijana je bil izvoljen p. Klar Vaskotti, za vikarja p. Jernej Večerina, bivši gvardijan.

Naslednje leto, 1851, 19. oktobra, je vmerla v Froždorfu na Nižjem Avstrijskem vojvodinja Angulemska, Marija Terezija, hči francoske kraljice Marije Antonijete, vnukinje avstrijske cesarice Marije Terezije. Ona je bila v lastnoročno pisani oporoki določila, da naj se njeno truplo spravi pod cerkvijo na Kostanjevici, kar je njen dedič, grof Šamborski, natanko izpolnil. 28. oktobra po enajsti uri dopoldne se je pripeljal mertvaški voz s 6 poštnimi konji v Gorico. Nadškof Franšek Ksaverij Lušin z mestno duhovščino, svetovno in redovno, grof Šamborski z mnogo drugo visoko gospodo, goriški župan dr. Karel Doljak z mnogimi meščani so sprejeli mertvaški voz pri neke-danem pokopališču pod Kostanjevico ter ga v sprevodu spremili gori do cerkve pojoč Miserere. Gori je 12 mož za to odločenih vzdignilo kersto z voza in neslo v cerkev, ki je bila vsa s črnim suknom po-

krita. Nadškof je imel slovesno černo mašo in druge pogrebne moitve; nato se je vzdignil grobni kamen in kersta spustila v grobišče grofov Turenskih. Patra gvardijan in vikarij sta sprejela izročeno truplo in dala sprejemno pismo grofu Montbelskemu. Drugo jutro ob 6. uri zjutraj je prišel grof Šambordski z več drugimi francoskimi gospodi spet na Kostanjevico, kjer je bil pri sveti maši in po maši je prvič šel v grobišče pod cerkvijo, ter pokropil kersto, ki ni bila še zazidana. Zazidala pa se je še tisti dan in ostala zazidana, dokler se je po smerti grofa Šambordskega grobišče drugači vredilo.

Po noči od 3. do 4. novembra 1851 se je vsled mnogega dežja zemlja na srednjem vertu pred samostanom vderla za dober seženj globoko; poderl se je tudi kos zidu, ki je podpiral vert in bati se je bilo, da se podere tudi ostali zid. Tudi na posestvu gospoda Lucovika Petrogallija pod samostanskim vertom se je zemlja vderla in razpokala. Po noči od 8. do 9. novembra se je poderl daljni kos zidu in vert nadalje znižal za več ko pol sežnja. P. gvardijan je sporočil gosposki in prosil pomoči.

10. aprila 1852 je prišla nadvojvodinja Sofija, mati cesarja Franca Jožefa, se svojima mlajšima sinoma, nadvojvodama Maksimilijanom in Karlom na Kostanjevico ter je vstopila ž njima v grobišče pod cerkvijo in potem tudi v samostan, kjer so ogledali knjižnico, refektorij, celico patra gvardijana in nekega klerika in kor. Nato so se vernili v mesto na Cingrof (ali Grafenberg), kjer so stanovali.

Na veliko nedeljo ob šestih zjutraj sta mlada nadvojvoda sama in brez kakega skazovanja spet prišla na Kostanjevico ter vprašala p. gvardijana, ali ne bi mogla dobiti keterega patra, ki bi znal dobro nemški, da bi se mu mogla izpovedati. P. gvardijan ju je pejal v svojo celico, kjer ju je spovedal p. Mansvet Šmajdek, lektor fizike. Izpovedavši se, sta šla v cerkev, kjer sta bila pri slovesni maši, ki jo je pel goriški prošt monsignor Avguštin baron Kodeli, kateri je nadvojvodiča tudi obhajal. Ta lepi zgled je močno spodbudil ljucstvo, keterega je bila cerkev natlačeno polna. Po sveti maši sta prišla nadvojvodiča spet v celico p. gvardijana, kjer sta z imenovanim preatom vzela po šalico kave z mlekom. Mladeniča sta bila silno prijazra in zgovorna, tako da je bilo jako lahko občevati ž njima. 14. aprila sta poslala samostanu miloščino 100 goljdinarjev.

Nadvojvodinja Sofija, prošena, da bi posredovala pri svojem sinu cesarju Francu Jožefu zastran poprave podertega zidu na vertu, je berž dosegla, da je bil podpisan na Dunaju 18. aprila odlok glede te poprave in 1. maja je bil že v Gorici. V zahvalo je pisal p. gvarlijani

dve pismi eno (francosko) grofu Sečenu, majordomu nadvojvodinje Sofije in drugo (italijansko) nadvojvodinji sami. Vertni zid se je doveršil meseca avgusta. Na treh mestih so se vložile tudi železne cevi, da bi voda mogla odtekati in ne bi vnovič poderla zidu in spodnesla verta. Ali že meseca oktobra so se vsled deževja spet pokazale v popravljenem zidu razpoke; poprava po tem takem ni bila dosti prida. Tudi je bilo treba še v sredi verta narediti majhin zid, ker je bil glavni zid prenizek in se ni vedelo od kod dobiti zemlje, da bi se bila zasula strašna jama, in dasiravno so delali bratje lajiki in služabniki samostanski, vender je moral nekaj za apno, kamen in drugo tvarino, nekaj za delavce izdati samostan 200 gl. Delo se je doveršilo leta 1853.

Meseca januarja leta 1854 je poslal iz Pariza francoski legitimist Karelj de Villette dve jako lepi vazi iz severskega porcelana, ki ste se primerno njegovemu namenu postavili ob aljarju blažene device Karmeljske, ena na desno, druga na levo stran. Cenili ste se tedaj čez tisoč goljdinarjev vrednosti; zdaj bi bila vrednost še mnogo večja, seveda le pri ljudeh, ki poznajo in morejo plačati take reči. Opisati te dve posodi tako, da bi si jih mogel bravec, ki jih ni videl, venderle misliti taki, kakeršni ste, to ni prav lahko. Še najbolj bo zadel, kedor si misli dve tako imenovani „urni“, kaker so jih imeli stari pagani, da so notri hranili pepel svojih merličev; po mestnih pokopališčih se vidijo sem ter tja ponarejene pri spominikih na grobeh. Tudi te dve vazi ste prav za prav grobni urni tu shranjenim francoskim kraljevim merličem v spomin. Po obliki in velikosti ste obe enaki, večinoma modre barve in bogato pozlačeni. Na vsaki strani imate okrogel bel prostor sè slikami, ki pa niso na obeh straneh enake. Na eni je naslikan svitku podoben okrogel venec iz drobnih belih cvetlic z belim trakom povit. Na tem traku se vidijo francoske besede zgoraj na levi: „Pleurons“ (jokajmo), na desni: „Adorons“ (molimo), spod na levi: „Toujours Villette“ (zmirom Vilet), na desni: „Toujours Fidèle“ (zmirom zvest). V sredi venca stoje velike čerke **M. T. C.**, ki pomenijo Marija Terezija Šarlota (vojvodinja Angulemska). Posebno njej v spomin ste torej posvečeni vazi. Popisani venec obkrožujete dve cipresni vejici spod zvezani zgoraj ena drugi se bližajoči. Nad presledkom na verhu je naslikana francoska kraljeva krona. Druga stran ima na okroglem belem prostoru dva narazen nagnjena podolgovato okrogla ščita modre barve s tremi rumenimi lilijami, v gerbih navadne oblike, na vsakem. Obkrožujete ju dve spod zvezani cvetoči vejici z lilijam podobnimi cveti in zbližajočima se verhoma; nad presledkom je tudi na tej strani francoska krona.

Na pozlačenem bronastem stalu imate obe vazi vrezan tudi enak francoski napis, namreč ta: „Hommage de Charles de Villette, Marquis de Villette, dernier du titre et du nom. 1853.“ Namestu roč imate posodi po dve „sireni“, kaker pravi p. Klar, to je bronasti pozlačeni otročji podobi, ki se spreminjate spod v dva ribja repa, v eni roki pa deržite nekako veslu podobno reč. V obeh posodah je zgoraj šop belih lilij v blizu naravni velikosti in nekih drugih belih cvetlic, ki se imenujejo po francosko „julienne“, kaker piše p. Klar; po latinsko se imenuje ta cvetlica „hesperis matronalis“, po nemško „Nachtviole“, po rusko „večernica“, in tako bi se mogla imenovati tudi po naše, ker namreč zlasti zvečer lepo diši. Obe vazi ste pokriti z velikim cilindrastim, na verhu v polkrogeljo zobločenim steklom, da niste izpostavljeni prahu in drugim poškodovanjem.

Vazi ste do zdaj tudi res dobro ohranjeni, prav kaker je naslednikom priporočil p. Klar, da naj skerbe za nji, da se ne vbijejo in ne poškodujejo. Cvetlična šopa na verhu pa, kaker je misliti, venderle nista, kaker sta bila menda prvotno; nimata namreč več tako čiste bele barve, kaker jo imajo natorne lilije; tudi oblika je že nekoliko terpela. Ne bi bilo menda napak, ako bi se z novima lepšima nadomestila. Seveda pa tukaj nista poglavitna reč cvetlična šopa, ki sta v primeri s vazama precej majhina, temuč dragi posodi sami. Lilije so noter le ko heraljična cvetlica francoske kraljeve hiše, „večernice“ pa morda ko spomin na smert, ki je bila darovavcu tolikanj živeje pred očmi, ker je bil on sam tako rekoč poosebljen „večer“ svojega rodu in imena. Ne čudimo se možu, da je želel na grobu svojega kralja in njegove rodovine v spomin svoje zveste vdanosti tudi sam sebi in svojemu izmirajočemu plemenu zapustiti ta spominik, in, kaker pravi p. Klar, so naši prednjiki ravnali po njegovem namenu, ko so postavili vazi h karmeljskemu aljtarju, ker so tedaj pod njim počivali kraljevi merlič. Ali zdaj moramo reči in vsakedo, ki ima nekaj čuta za take reči, bo tako sodil, da vazi tam ne stojite dobro. Stojite namreč na počernjenih lesenih deskah, ki ste operti od ene strani na kamnit aljtarni sims, od druge pa na zid kapelice, torej nekako vsiljeni, na mestu, kjer za nji ni bilo pravega prostora. Zakaj ju niso postavili naravnost na aljtar? Najberž zato, ker je bila tedaj na tem aljtarju podoba sv. Janeza Nepomučana, ležeča oblečena v stekleni kersti, ki je na dolgo, široko in visoko jemala ves prostor mej aljtarno mizo in aljtarno sliko Matere Božje karmeljske. Te kerste pa zdaj že davno ni več na aljtarju in bi torej ob straneh podobe sv. Frančiška, ki je spod na tem aljtarju, zadosti prostora bilo za Viletovi vazi.

Vender mislim, da jima tudi tu ne bi bilo pravo mesto. Perviĉ francosko grobišĉe zdaj ni veĉ pod karmeljskim aljtarjem, temuĉ pod glavnim ali sploh pod prezbiterijem, kjer so nekedaj karmeliti pokopavali svoje mertve. Drugiĉ podoba sv. Franĉiška, kaker smo že povedali, ni stala veĉ ko 100 goljdinarjev, ni torej, ĉe tudi dar vojvodinje Angulemske, zadosti znamenita, da bi po pravici imela ob straneh tako dragocene reĉi.

Ĉislani bravec si bo morda mislil, da bi jima bilo pravo mesto na vsak naĉin na velikem aljtarju, ob straneh najimenitnišega, kar je v cerkvi, tabernakeljna, kjer je prviĉ zato kaker nalašĉ zadosti praznega prostora, drugiĉ so tam zdolaj pokopani ti, ki ste jim vazi namenjeni, in naposled je sedanji tabernakelj postavljen na stroške poslednje izmej spod shranjenih kraljevih mertvih. Seveda kak drugi bravec ali ogledovavec bi bil spet nasprotnega mnjenja iz teh ali teh vzrokov, ki si jih moremo misliti, pa jih tukaj noĉemo naštevati, ker smo se že tako predolgo zamudili pri tej reĉi. Pojdimo torej dalje!

Meseca avgusta 1854 je neki dobrotnik, ki je Źivel v Benetkah, pa je Źelel ostati neznan, naroĉil gospodu Franĉišku Knollu, tiroljcu, ki je bil pa vdomaĉen v Gorici, naj daruje naŹi cerkvi lepo sliko svete druŹine, ki jo je bil naslikal Antonio Paolotti, mlad slikar beneŹke Źole. Po namenu poboŹnega darovavca se je postavila v neko vpuŹĉino zidu blizu zakristijskih vrat, kjer je bila prej neka ne posebno lepo delana mati boŹja. Sliko svete druŹine pa hvalijo vsi, ki umejo take reĉi, ko izborno delo, eno najbolŹŹih, kar jih ima naŹa cerkev. P. Klar priporoĉa naslednikom, naj skerbe, da se ne poŹkoduje. In priporoĉilo ni bilo nepotrebno. Slika stoji nizko in neke poboŹne duŹe si ne morejo kaj, da ne bi segale po nji z rokami in pritiskale na njo svojih poljubov. Na ta naĉin se je podoba Źĉasoma spodaj res zamazala, tako, da jo je bilo treba lani snaŹiti in popravljati; zdaj je ĉista, pa gdo ve, za koliko ĉasa.

Meseca julija 1855, pod gvardijanatom p. Jerneja Veĉerine, se je vnoviĉ vstanovila na Kostanjevici bratovŹĉina Źkapulirja Matere BoŹje Karmeljske, ki je bila odpravljena pod cesarjem JoŹefom II. Źe leta 1852 se je bil v ta namen tedanji gvardijan p. Klar obernal v Rim; pa stvar se je zavlekla do navedenega ĉasa. Vstanovitev se je zverŹila s posebno slovesnostjo in procesijo, ketere se je vdeleŹila velika mnoŹica ljudi. Tedaj je bila v goriŹki okolici huda kolera, in tudi mesto ni bilo brez nje. Ljudje so se nadejali, da jih bo Marija varovala tudi te bolezni, ako se vpiŹejo v njeno bratovŹĉino; zato jih je priŹlo toliko, da je zmanjkalo Źkapulirjev in je bilo treba berŹ pisati

po nje. Tudi h bolnikom so morali kostanjeviški patri na vse strani, v Furlanijo, v Podgoro, v Pevmo, v Štverjan; pa tudi doma je bila cerkev polna in spovednice oblegane.

14. in 15. februarja 1855 se je po mnogem deževju prejšnjih dni vert pred samostanom vnovič vderl za pol sežnja in zid je kazalo, da se spet poruši. Kedaj se je potem v resnici poderl, nismo našli zapisano, temuč le, da je p. Klar, tedaj že provincialj, meseca marca 1857 prosil cesarja, ko je bil v Gorici, naj bi vkazal spet postaviti zid in cesar je prošnjo vslušal. Vsled tega so prišli inženirji in začeli preiskovati tla, in toliko časa so bečkali in vertali, da je zadela samostan še druga nesreča. Meseca januarja 1858 je na Kostanjevici zmanjkalo vode, nele v malem vodnjaku kapnice, temuč tudi v velikem tekoče vode, kar se ni zgodilo prej skozi vseh 35 let, kar je tu prebival pisavec (p. Klar). In tudi, ko je spet dež prišel, je ostal veliki vodnjak prazen; očitno je bilo torej, da se je žila zgubila, ko so po vertu inženirji kopali svoje luknje. Z velikim trudom je bilo treba zdaj prinašati vodo za kuho in pijačo izpod hriba na severni strani, kjer je izvirал studenec pri stari hiši imenovani „matarica“ (ta studenec je vsehnil, ko so pred par leti kopali predor za novo železnico) in z južne strani, kjer izvira voda kako četert ure od samostana v kotu mej kostanjeviškim in sosednim hribom, „Rafut“ imenovanim. Eno leto in sedem mesecev so pustili preteči birokrati, ne da bi se bilo zveršilo kaj družega ko mnoge komisije in preiskave. Meseca oktobra 1858 je šel p. Klar v Terst, da izroči osebno tedanjemu cesarskemu namestniku primorskemu, baronu Mertensu, novo prošnjo, operto na cesarjevo besedo. Vspeh je bil ta, da so dobili čez štiri dni v samostan odlok, s katerim se je zagotovilo, da se je vkazalo nemudoma preiskati vse in začeti z deli, zlasti, da dobi samostan pitno vodo. In prišel je v Gorico in na Kostanjevico ravnatelj javnih stavb, in preiskal stvar in kaj je storiti, in odločil, da se ima veliki vodnjak poglobljiti, dokler se pride do pitne vode. Ali leto 1858 je minilo in zadnje dni januarja 1859 je zapisal p. Klar svoje poslednje besede v tej zadevi: „do zdaj ni videti nikoger in ne stori se nič, niti, da bi se postavil zid, niti, da bi se dobila pitna voda; birokrati so nepoboljšljivi!“

P. Klar ni včakal novega zidu na vertu, niti pitne vode v vodnjaku. Vmerl je 30. aprilja 1860. Poprave so se zveršile, kaker piše p. Friderik v svoji kroniki, od 3. junija do 14. julija 1861. Vodnjak se je poglobljlil za en seženj, postavil se je „provizoričen“ vertni zid, ob enem se je popravila streha na samostanu. Za vse to je dovolila

vlada 860 goljdinarjev iz verskega zaklada primorskega, od katerih pa se je 60 goljdinarjev naslednje leto vtergalo samostanu. Komisije in preiskave so stale 700 gld.

S tem smo že prestopili nekoliko mejo, ki smo si jo postavili v naslovu tega poglavja. Vernimo se še malo v leto 1859. Zadnji važniši dogodek, ki ga je omenil p. Klar v svojem „dostavku“, je odprava Kerpanovega slavaloka, ki smo govorili nekoliko o njem že v uvodu. Odstranil ga je l. 1859 goriški magistrat vsled prošnje samostanskega predstojništva, ker se je bilo bati, da se podere, z nevarnostjo tistih, ki so hodili skozi, in tudi ker je bil v napotje vozovom, ki so kaj vozili v samostan. Tako sodi p. Klar.

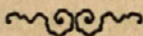
Govori pa o tem dogodku tudi p. Friderik v svoji kroniki, začetni ravno leta 1859. In on sodi različno od p. Klara; piše namreč: „Od 9. do 13. marca se je odstranil Kerpanov slavalok. Naši samostanski predstojniki so to reč sprožili in goriška mestna gosposka je vstregla njih želji. Kostanjevica je zgubila s tem znamenito lepotičje, ker se je imenovani lok veličastno vzdigoval v vznožju griča in obiskovavce svetišča, zlasti tuje h pobožnosti spodbujal sè svojim napisom:

Pii Marlae CLientes, asCenDlte, petlte, erlt Vobls saLVS.

(Pobožni varovanci Marijini, pojdite gori, prosite, bode vam rešenje).

Že leta 1845 so ga mislili podreti; pa se je vstavil tedanji gvardijan, p. Salezij Volčič, in bi bil privolil le pod tem pogojem, da bi se bil više, gori pri stopnjicah, spet postavil. Zdaj so želeli naši predstojniki brezpogojno odstranjenje, ker so mislili, da se drugači sam podere; ali lok je bil zidan iz obdelanega kamena tako močno, da bi bil stal lahko tudi brez poprav še več desetletji. Zdaj je, kar je! Tedanji goriški župan, dr. Doljak, je mislil s tem vstreči samostanu; tudi je dal zato deržaj postaviti ob tistem delu ceste in stopnjice h Baskerjevi hiši“. —

Tu omenjena hiša stoji ob cesti, ki pelje ob vznožju našega griča proti cesarskemu gozdu Panovcu. Tiste stopnjice, ki so le za malo korakov krajšale pot od „Baskerjeve hiše“ na Kostanjevico, pa so zdaj odpravljene, morda zato, da se je cesta terdniše spodzidala.

Življenje in marternišтво dveh blaženih kapucinov, Agatangelja Vandomskega in Kasijana Nantskega.

5. Poglavlje.

(Dalje).

Tako sporočajo abesinske knjige. Jedro sporočila je na vsak način zgodovinsko, če tudi posameznosti niso natančne. Ni dvojiti, da seže kerščanstvo v Abesiniji v visoko starost. Sicer iz spreobrnjenja kamernika kraljice Kandace ne smemo sklepati, da se je že v apostolskem času vpeljalo, je pa vendar gotovo, da se je to zgodilo kmalu po začetku 4. stoletja po Kristusu. To nam pripoveduje popolnoma zanesljiv mož, ki je sam živel v tistem stoletju, cerkveni zgodovinar Rufin, duhovnik iz Ogleja.

Ta Rufin je prišel leta 371 v Aleksandrijo, ko je sv. Atanazij še živel, in prebil tam pri mnihih in puščavnikih egiptovskih šest let. On torej pripoveduje v svoji cerkveni zgodovini, da je ob času cesarja Konstantina, leta 316, neki modroslovec, Meropij iz Tira, potoval sè znanstvenimi nameni v deželo „India ulterior“, kar je naša sedanja Abesinija. Spremljala sta ga dva mlada sorodnika, ki ju je bil izobrazil v znanstvih, Frumencij in Edezij. Prebivavci obrežja Erdečega morja pa so bili tedaj prav taki surovi divjaki, kakeršni so še sedaj. Ko so popotniki z Meropijem in njegovima spremljevalcema stopili na suho, so jih pomorili vse, razen imenovanih dveh bratov. Ta dva so izročili gospodarju dežele, kralju etijopskemu, za sužnja. In kmalu sta si pridobila njegovo zaupanje in naredil je Frumencija za svojega tajnika, Edezija pa za svojega točaja. Ko je kralj čez nekaj časa videl, da se mu bliža smert, je oba oprostil; pa njegova vdova ju je prosila lepo, da bi ostala v deželi ter ji pomagala pri vladi in odgoji mladoletnega naslednika. Tako je bil zdaj Frumencij odgojevalec mladega kralja in resnični vladavec Abesinije, in porabil je svojo oblast, da je vstanovil iz Rimljanov in Gerkev, ki so bili zaradi trgovine v deželi, majhino kerščansko občino.

Ko je mladi kralj dorastel, se je Edezij vernil v svojo domovino ter postal duhovnik v Tiru. Od njega je prejel Rufin, kaker sam pripoveduje, ta sporočila. Frumencij pa je šel k Atanaziju, ki je bil malo prej postal patrijarh v Aleksandriji, ter mu je sporočil o kristijanih v

Abesiniji. Sv. Atanazij ga je posvetil za škofa ter poslal nazaj v Abesinijo, kjer je imelo njegovo nadaljnje prizadevanje najlepši uspeh. Tudi kralj se je dal kerstiti in Aksum, ki je bil tedaj kraljevo mesto, je postalo škofija aleksandrijskega patrijarhata in kmalu na to sedež metropolita sè sedmimi podložnimi škofijami.

Kaker je videti, je bila Abesinija v času sv. Frumencija na verhuncu svoje moči. Mej razvalinami tedanjega glavnega mesta se vidijo še dandanašnji ko priče nekdanje velikosti kamniti stebri „obeliski“ z napisi, v katerih se naštevajo zmage tedanjega abesinskega cesarja Uizanasa.

Še v 6. stoletju so imeli abesinski kralji tudi onkraj Erdečega morja v južni Arabiji nekaj dežele. Ko je tam ob času gerškega cesarja Justina ali Justinijana judovski trinog Dunaan kristijane preganjal, jim je abesinski kralj Kaleb prišel na pomoč, pobil Dunaan in podvergel njegovo deželo. Rimski zapisnik svetnikov („martirologij“) se spominja marternikov tistega preganjanja 24. oktobra; praznik abesinskega kralja, ki se ko katoliški svetnik časti, pa je tri dni potem, 27. oktobra, prav tisti dan, kaker sv. Frumencija. Pervega slavi martirologij s temi besedami: „V Etijopiji god sv. Elesbaana kralja, ki je zmagavši sovražnike Kristusove kraljevo krono poslal v Jeruzalem ob času cesarja Justina ter posvetivši se, kaker je bil obljubil, samostanskemu življenju, h Gospodu se preselil“.

Abesinija je bila po tem takem v 6. stoletju kerščansko kraljestvo, ki je bilo videti poklicano, da se ko mogočen jez vpre mohamedanstvu, ki se je imelo vzdigniti v 7. stoletju. Ali žal, da je Abesinija sama prej zgubila zvezo s katoliško cerkvijo, ob enem se svojo materjo Aleksandrijo, ki se je dala zaplesti v Evtihéjevo krivo vero.

Gerški menih in mašnik Evtihéj je namreč okoli srede 5. stoletja terdil, da v Kristusu niste dve natori, božja in človeška, temuč ena sama. Ta kriva vera, monofizitizem imenovana, se je razširila tudi v Egipt.

Aleksandrijski patrijarh Dioskur je bil Evtihéjev prvi zagovornik. Sicer je bil na cerkvenem zboru v Haljkedonu leta 451 odstavljen, ali 13 egiptovskih škofov se je branilo podpisati sklepe tega zbora, češ, da zdaj nimajo patrijarha in brez njega ne morejo v tako važni zadevi ničesar storiti. Kmalu je bil izvoljen nov patrijarh, jako pošten mož, Proterij po imenu, ali Dioskurova stranka se mu je vperla. Proterij je bil vmorjen in neki Timotej Elur, hud monofizit, je zasedel patriarški sedež v Aleksandriji. Zdaj ste se obrnili obe strani do cesarja Leona I. in ta je vprašanje dal na vse škofo svojega cesarstva, kako sodijo

o haljkedonskem cerkvenem zboru in o novem patrijarhu aleksandrijskem. In skoraj vsi so bili edini v tem, da se sklepom haljkedonskega zbora ohrani veljava in Timotej Elur odstavi. In tako se je zgodilo. Elurja je poslal cesar v pregnanstvo in neki drugi Timotej je bil izvoljen za patrijarha v Aleksandriji.

Zdaj je bil v aleksandrijski cerkvi mir vse do leta 475. Tega leta se je polastil cesarskega prestola v Carjem gradu neki Bazilisk, ki je deržal z monofiziti ter je Timoteja Elura spet nazaj poslal v Aleksandrijo za patrijarha. Vender je stari mož kmalu na to vmerl.

Predolgočasno bi bilo praviti, kako so se v Aleksandriji in sploh v jutrovske cerkvi zmešnjave nadaljevale. Le to bodi še omenjeno, da je okoli srede 6. stoletja neki sirski škof, Jakob Baradaj, vse monofizite na Jutrovem združil pod svojo oblast in da so se njemu na čast najprej v Siriji, potem pa tudi drugod začeli imenovati jakobite. V Egiptu je prišlo tudi to ime v navado, nasproti so rekli pravovernim kristijanom meljhiti, kar pomeni kraljevi; ker so bili namreč gerški kralji ali cesarji tedaj pravoverni katoliški kristijani, zato so monofiziti katoličane zbadali s tem imenom, da so kraljevi. Sami sebe pa so imenovali v Egiptu tudi kopte, to je egiptovske kristijane in sicer zato, ker so namestu gerškega jezika, v katerem so pravoverni kristijani na Jutrovem in tudi v Egiptu opravljali službo božjo, oni vpeljali stari egiptovski ali koptovski jezik, ki se je ohranil v njih cerkvah do današnjega dne.

V Abesiniji se je deržala prava vera blizu do srede 7. stoletja po Kristusu. Tedaj je vmerl njih katoliški škof (ali nadškof) in kaker po navadi so poslali k patrijarhu v Aleksandrijo poslance s prošnjo, da naj jim pošlje drugega. Ko so prišli v Kairo, so našli poslanci tam nezvestega Abba Benjamina, ki je poklical Arabce v deželo, da bi bil neodvisen in edini patrijarh egiptovski. Leta 640 je halif (t. j. Mohámedov „namestnik“) Omar vzel Aleksandrijo. Katoliški meljhiti se svojim patrijarhom so morali bežati; od katoliške cerkve odcepljeni jakobiti ali kopti sè svojim škofom Benjaminom so se podvergli Arabcem, ki so jih spravili v plačilo za njih izdajstvo v popolno odvisnost. Abba Benjamin je mislil, da se na ta način polasti patriarškega sedeža aleksandrijskega, ali Arabci mu niso pustili; Aleksandrija, so dejali, ni bila nigdar koptovska, temuč zmirom gerška. Tako so bili Abba Benjamin in njegovi nasledniki, dasiravno so se imenovali aleksandrijske patriarhe, v resnici le kahirski škofje.

Ko so torej abesinski poslanci prišli, da bi zahtevali škofa od aleksandrijskega patrijarha, so slišali na svoje začudenje, da ga v

Aleksandriji ni več in da je tisti, ki ga nadomešča, Abba Benjamin, ki ima svoj sedež v Kahiri. Ker jim ni bilo mogoče iskati meljhitovskega patriarha, ki je bil zaradi vojske pobegnil, in so jih od tega odvrčali tudi Arabci, ki so si želeli ohraniti prijateljstvo Benjaminovo, upajoč brez dvojbe, da se po koptih enkrat tudi Abesinije polaste, ti vbogi ljudje vender niso hoteli prazni domov, vzeli so seboj škofa, ki jim ga je dal Benjamin. Tako so pripeljali v Abesinijo evtihijanskega škofa in po verhu tudi neko število menihov, ki jih je Benjamin škofu ko sodelavce seboj dal.

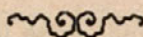
Ko so ti v Abesinijo prišli, so se berž začeli prepiri in razkoli zaradi novih nauk, ki so jih pridigali škof in menihi. Mnogi Abesinci, da, celo njih večina, so napovedali, da se takemu škofu ne podveržejo. Ali od kod dobiti drugega? Da ohranijo vero in ne ostanejo mej tem brez škofa in mašnikov, so začeli terditi, da je v Kristusu po včlovečenju ena sama natora. Da se ne izdajo za evtihijance, so se vdali nevede drugim krivim veram; eni so dejali n. pr. Jezus Kristus je po delavnosti sv. Duha ko človek sin milosti, drugi: Jezus Kristus je po delavnosti sv. Duha natorni sin božji. Vender se mora reči, da so njih zmote, ki so jih tedaj ali pozneje sprejeli, bolj v besedah ko v resnici, o kateri jih je lahko prepričati iz njih lastnih knjig. V njih je najti mej drugim terden dokaz za verhovno oblast rimskega papeža; do zdaj je v njih ohranjen sklep nicejskega cerkvenega zbora, ki izobča vsakega, kedor se loči od edinosti z rimskim škofom. Njih knjige tudi prav razločujejo božjo in človeško natoro v Kristusu. In vprašajte njih same: „Ali je Jezus Kristus popolnoma človek, ali ima človeško natoro?“ odgovorili bodo, da. „Ali je Jezus Kristus Bog, ali ima popolnoma božjo natoro?“ spet bodo odgovorili, da. „Ali so torej v Jezusu Kristusu dve natori?“ in odgovorili bodo: „Niso, v njemu je ena sama natora“. Očitno je, da zamenjavajo besedo „natora“ z besedo „oseba“, ker ste v Kristusu dve natori, pa ena sama oseba, kaker uči katoliška cerkev. Sicer pa je dolga ločitev od središča kerščanstva Abesince pripravila v veliko nevednost in v mnogo razvad in praznih ver, tako, da jim je kerščanskega življenja malo ostalo. Vender je to ljudstvo še ohranilo vero v resnično pričujočnost Kristusovo v zakramentu presvetega rešnega telesa in v skrivnost neomadeževanega spočetja matere Božje. Samostansko življenje je tam tudi v veliki časti, samo da redovniki niso taki, kakeršni bi morali biti.

Še preden so jo napadli mohamedanci, je imela Abesinija težke notranje boje z judi. Še zdaj je tam morda kakih 200.000 domačih judov; v prvem tisočletju po Kristusu jih je bilo še mnogo več in

tako mogočni so bili, da so dobili tudi vlado v svoje roke. 350 let je neka judovska družina kraljevala nad severnim delom dežele. Še le potem se je posrečilo nekemu udu stare Salomove rodovine, ki se je bila vzdrževala v južnem delu, judovsko gospodstvo na severu premagati in vso Abesinijo spet združiti pod kerščanskim gospodarstvom. Abesinski letopisi stavijo ta znameniti dogodek v leto 6762 po stvarjenju sveta, kar bi bilo 1262 po Kristusovem rojstvu.

(Dalje prih.)

O koristi in sadu miloščine.

41. „sijenska“ pridiga sv. Bernardina.

P. B. M.

Blager mu, kedor se spominja vbožega in potrebnega; njega bo Gospod rešil hudi dan.

Ps. XL.

Govorili bomo zopet o miloščini; in ako se dobro spominjaš, smo včeraj od treh delov, ki sem jih napovedal, videli dva. Videli smo potrebo, da moraš miloščino dajati, in lastnosti tistega, komer jo imaš dajati. Denes bomo ogledali tretji del, to je korist, ki prihaja od miloščine: njega bo Gospod rešil hudi dan.

Kaj bomo imeli, ako damo miloščino iz ljubezni do Boga? To vprašanje je stavil sv. Peter, ko je zapustil ladjico in napol stergane mreže, s katerimi je lovil ribe, ker je bil ribič. Rekel je Bogu: Glej, mi smo vse zapustili: kakšno plačilo nam bo za to? Vprašajmo tudi mi: — Bog, kaj nam boš dal, ako bomo dajali miloščino iz ljubezni do tebe? — Odgovorjeno je nam: Vsako delo želi plačilo. Za vse, kar bomo dobrega storili, bomo plačilo prejeli. Dohro delo je potrebnemu pomagati: torej bomo plačilo prejeli. Ali hočeš vedeti, kaj bo dal Bog tebi, ako boš iz ljubezni do njega miloščino delil? — Hočem. — Pripravi se tedaj in poslušaj. In tudi tebi, ki vbožcu moreš pomagati, pravim, pripravi mošnjico, da boš miloščino dal. Pravim, kedor deli miloščino na tak način, kaker je treba, temu je pripravljeno dvanajstero plačilo, kaker dvanajst sadov z drevesa življenja. Poslušaj jih in zapomni si jih po četrir in četrir.

Pervo je prošnja, ali če hočeš molitev, kar je prav tisto.

Drugo je potolaženje.

Tretje je razsvetljenje.

Četerto je spreobrnjenje.

Čuj drugih četvero.

Pervo, osvobojenje.

Drugo, ozdravljenje.

Tretje, obranjenje.

Četerto, pomnoženje, da boš obogatel; in jih imaš osem.

Čuj poslednjih četvero.

Pervo, zmaganje.

Drugo, ohranjenje.

Tretje, posvečenje.

Četerto in zadnje je poslavljenje.

Ali bi jih hotel še več? Jaz ne, ker meni zadostujejo. Če bi jih ti hotel več, bi hotel iti od tod onkraj nebes. Kaj meniš, kaj je tam onkraj nebes? Tam je pekel. Jaz že nočem onkraj dolu.

Zdaj poglejmo prvo, ki se imenuje prošnja ali molitev, če hočeš. Treba je v življenju vedno moliti. Pa poreče oni-le: — o! kako bi mogel jaz vedno moliti? Treba opravljati tudi druga opravila: treba včasih iti in oskerbovati blago. In kedor ga nima, mora pa pridobivati denarček, da vzderžuje svojo družino. Tako tudi ženska, skrbeti mora za svojo družinico, šivati, oblačiti, slačiti, in opravljati hišna opravila. — Jaz ti pravim, da je treba vedno moliti: treba, keder greš na svoje posestvo; in ti, delavec, keder greš na delo, in ti ženska, ko opravljaš svoja dela v hiši in zvonaj hiše. — O kako morem jaz delati in moliti ob enem času? — Pravim ti: stori tako, da, kederkoli pride vbožec po miloščino pred tvoja vrata, in kederkoli ga vidiš, daj mu vbogajme. In če mu daš vsaki krat miloščino, bo molil h Gospodu Bogu za te zdravamarije in očenaše. Čuj nekaj novega! Miloščina, ki jo boš dal, bo vedno molila zdravamarije in očenaše za te, in pravim resnico, in verjemi mi. Poslušaj: v bukvah modrega Siraha (29, 15) najdeš: *Skrij v božcu miloščino in on bo molil za te.*¹⁾ Reči hoče, keder pride vbožec v tvojo hišo, daj mu kruha, in tako mu ga spravi pod plašč, da boš sam sebe komaj videl. O, Bogu zelo dopade, ako tako naskrivoma deliš, da te nihče ne vidi! Ne dopade mu tisti, ki jo daje očitno in slovesno in slavohlepno.

¹⁾ Bernardin navaja po latinsko: „Absconde eleemosynam tuam pauperi et ipse orabit pro te.“ V vulgati pa stoji: „Conclude eleemosynam in corde pauperis et haec pro te exorabit ab omni malo.“

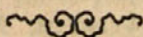

In tukaj hočem malo bolj na široko spregovoriti o neketerih, ki dajejo miloščino, neketeri, da postavijo kapele, napravljajo kelihe, ali cerkveno obleko, kamer devljejo svoja družinska znamenja (gerbe). In zakaj, meniš, pristavljajo tista znamenja? Ne iz drugega namena, kaker v to, da se ve, kedo jih je dal napraviti. Kaj meniš, da pomenijo ta znamenja? Ničesar družega, kaker dim. Podariti take reči in gori postaviti svoje znamenje nima družega pomena, kaker, da on hoče, da imajo drugi vedeti, da je on to dal napraviti, in kakeršen je njegov namen, takšno je tudi njegovo delo. Njegov namen je s tem pri kraju, samo da se ve mej ljudstvom. In duša, kaj meniš, kaj ima od tega? Malo, menim jaz, ker to ni nič drugega, kaker dim prazne slave. Za nauk temu, ki hoče na lepe obresti naložiti miloščino, bodi, da jo daj skrivaj, ker to je način, da bo miloščina vedno pred Bogom za te molila. Vsak ima potrebo, da gre tisto dobro delo, ki ga stori, pred obličje božje, da mu nakloni milosti na tem in na drugem svetu. Pa vender terdim, da je neketeri bolj potreben tega, ko drugi. In menim, da ste vi tega bolj potrebni, ko mnoge druge osebe. O, ne mislite, da vam to pravim, da bi vas strašil. Nimam navade strašiti, kjer ni potrebe. Vidim, da rastete v grehih, in da vam manjka dobrih del. Pomisli, kaj ti hočem povedati. Jaz pravim in menim in čutim na razne načine in iz mnogo razlogov, da imate potrebo moliti in se Bogu priporočevati; in iz mnogo razlogov morate za sledeče moliti. Kaker veste, ste pred kratkim izvolili za škofa gospoda Karola, ki je zdaj vodja bolnišnice; in ker ste za škofijo poskerbeli, treba, da na njegovo mesto tudi koga za bolnišnico preskerbite. Tu vam je postaviti moža, ki bo dopadel Bogu po svojih delih in po miloščinah, ki se imajo notri deliti, da bo zderžal hišo v vseh rečeh, ki so v čast in slavo božjo. In ker pridem mnogo okoli, slišim tudi o tem; kar se govori. In hotel Bog, da bi bila ta vaša bolnišnica na tistem glasu, kaker je nekedaj bila! Pa veste, kaj vam pravim? Pravim vam, ako se v nji ne bo ravnalo tako, kaker je bila navada, bo v vašo škodo to. Ako nočete preskerbeti, bo to le vaša zguba. Opomnim vas, da je ta jedno oko vašega mesta, drugo je pa škofija: prav dobro stojite vstric druga poleg druge. Desno oko je škofija, levo je bolnišnica: nos je terg, ki je v sredi. O meščani, skerbite za to bolnišnico! Storite, da se bo miloščina vedno delila: storite, da se ne zmanjša; ker če vam zmanjka, gorje vam, verjemite mi. Hiša stoji jako dobro, in bi stala še bolje, ke bi se ji ne jemalo, kar je njenega. In kaker bolnišnico hvalim, tako tudi škofijo od zunaj in znotraj, in se zdi dobra stvar. In če se ne motim, so te hiši obe Device Marije, in mesto se

imenuje Device Marije, in zato skerbite v nje slavo. In bolnišnične hiše najkoristnejša reč je miloščina, ki iz nje prihaja; in zato prosim, vas, vas prosim, ne pripustite, da bi je kedaj manjkalo; menim, da je ona jeden vzrokov, da tolaži Bog proti vam svojo jezo.

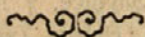
(Dalje prih.)

„Jaz te odvežem . . . !“

Ko spovednik pri sv. odvezi govori te tolažbe polne besede, je jako pobožno in koristno misliti, da smo na Kaljavariji, in da presveta kri našega Zveličarja iz njegovih ran teče na nas, da bi nas oprala vsih grehov.

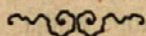
P. H. R.

Kaj so majhini grehi?

Tudi ž njimi žalimo, akoravno ne težko, božje lastnosti. Z jezo nasprotujemo neomahljivi krotkosti božji: z občutki nevoščljivosti nasprotujemo brezkončni ljubezni božji; kriva sodba, majhino obrekovanje itd. rani najvikšo njegovo pravičnost!

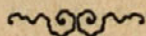
p. H. R.

Ljubim li svojega bližnjega?

Da, ljubim ga in odkritoserčno, ali le takrat je ta moja ljubezen prava, ako sem žalosten, ko moj bližnji terpi stiske in bolečine, ako sem vesel in zadovoljen, ako se veselim, ko se mu dobro godi, kaker da bi se meni! In le tako se ne bo v moje sercè priklatila nesrečna nevoščljivost, ketera toliko hudega dela mej ljudmi vže od začetka sveta.

P. H. R.

Priporočilo v molitev.

V pobožno molitev se priporočajo rajni udje III. reda skupščine goriške: Katarina (Marija) Sfiligoj iz Podgore, Neža (Klara) Rejec od Sv. Lucije, Marijana (Elizabeta) Jerončič iz Ročinja, Roza (Filomena) Bonuti iz Bilj, Uršula (Klara) Lipovšček iz Št. Viške gore, Katarina

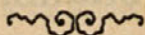
(Elizabeta) Nemec iz Št. Petra, Marija (Klara) Duša iz Volč, Marija (Frančiška) Jarec iz Tomina, Ana (Marjeta) Vižintin iz Opatjega sela, Marija (Elizabeta) Troha iz Pečin, Marija (Ana) Jan iz Dol. Tribuše; libušenske: Ivana (Marija) Dimnik † na Libušnjem, Marija (Elizabeta) Sokol iz Smasti, Marija (Uršula) Gregorčič iz Zadlaz-Čaderg, Marija (Katarina) Skočir iz Versnega, Marija (Veronika) Flinčič iz Zadlaz-Žabče, Katarina (Uršula) Faletič iz Kamnega; mariborske: Rozalija Kos in Jožefa Šauferl iz Jarenine, Jožefa Drahtschneider in Barbara Maurič iz Sp. Kungote, Lucija Krajnc iz Vuzenice, Jozefa Enčič od Sv. Ilja v Slov. gor., Marija Hrastnik od Sv. Barbare v Slov. gor., Neža Stožer od Sv. Jakoba v Slov. gor. Matiljda Selinšek, Marija Peršuh in Štefan Paj iz Spodnje Poljskave, Jakob Kompoš iz Lučan, Jožef Kolenko od Sv. Marjete niže Ptuja, Franc Gradišnik iz Slivnice, Neža Mildschuh iz Slivnice, † na Dunaju, Barbara Eigner iz Ruš, Ivana Krelj iz Remšnika, Helena Žunko iz Kaple, Urša Dolinšek, Terezija Šalamun, Jera Golob, Marija Klabus in Terezija Labes iz Maribora; trojiške: Marjeta Slatinšek in Marija Škerget od Sv. Ane, Jožef Friš in Marjeta Zavernik od Sv. Trojice, Barbara Kavčič od Sv. Benedikta, Magdalena Štajner iz Radgone, Marija Lukovnjak od Sv. Petra pri Radgoni, Matija Rojs od Sv. Urbana, Franc Topljak od Sv. Lenarta v Slov. gor., Ana Bobovec iz Belatinc, Ana Kocmut od Sv. Jurija na Ščavnici, Marija Filipič, Marija Plohl, Barbara Janžekovič, Marija Gasparič, Jakob Budja, Franc Rakuša, Neža Vajda, Marija Viher in Barbara Keček od Sv. Tomaža, Tomaž Poljanec in Marko Dokl od Sv. Ruperta, Jožef Neumeister z Gnasa; brežiške: Marija Šepec, Ana Jurman, Neža Pošgaj, Marija Krajšek.

Dne 15. aprila je vmerla v Št. Jerneju na Dolenjskem blaga Marija Kos. V vsakoverstnih groznih bolečinah je preživela na bolniški postelji 32 let. Dasiravno vbožna in v tolikem terpljenju vender ni nigdar godernjala. Vedno je bila zadovoljna in vesela; posebno veselje ji je bilo pa to, da je bila skozi 25 let ud tretjega reda sv. Frančiška. Sprejeta je bila na bolniški postelji na redovno ime Klara. „Cvetje“ je tudi prav rada prebirala. Ali Bog ji je bil poslal še ta križ, da, če ravno je bila sedaj stara šele 48 let, je bila od bolečin tudi ob vid prišla, da je z veliko težavo mogla kaj brati.

Na dalje se priporočajo v pobožno molitev: neka tretjerednica, da bi po volji božji izvolila svoj stan; neka bolna tretjerednica libušenske skupščine; neki tretjerednik priporoča svojega hudo bolnega brata; Jožef Sumrak priporoča svoje otroke za milost pravega spoznanja in da bi se mogli greha varovati, priporoča tudi svojo rajno

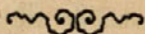

ženo; neka oseba, kateri se stavijo veliki zadržki, da ne bi šla h vsmiljenkam, da bi jih srečno premagala (vslišanje se bo naznanilo v čast naši ljubi Gospej in sv. Antonu); neka deklina, da bi se jej izpolnile najserčnejše želje in da bi presveto Jezusovo Serce rešilo njene stariše iz velikih nadlog; J. S. za ozdravljenje oči; priporoča tudi terdovratnega sinu; S. M. priporoča sebe in svojega moža in svojo družino, posebno eno osebo in vse mlade duhovnike, da bi zvesto izpolnjevali dolžnosti svojega stauu in da bi se jih več posvetilo temu stanu.

Zahvalo za vslišano molitev

naznanjajo: J. L. in njegova žena, ki sta bila oba hudo bolna, pa sta se obrnila k presvetemu Sercu Jezusovemu in k milostnemu materinemu Sercu Marijinemu z obljubo razglašanja po „Cvetju“, ako se jima zboljša zdravje, da se je res začelo boljšati; L. R. Materi Božji in sv. Antonu Padovanskemu; K. H. za prejeto veliko milost; neka tretjerednica za ozdravljenje zobne bolezni in dušno pomoč; J. S. da se je njena hči vernila na pravo pot zveličanja; J. S. tretjerednik svetogorske skupščine, da je okreval od več bolezni, ki so ga bile hudo napadle in nazaj dobil neko zgubljeno reč; Marija Gregorčič, tretjerednica v Smasti se je priporočila v hudi bolezni presv. Sercu Jezusovemu in Marijinemu, sv. Jožefu in sv. Antonu ter nato ozdravela toliko, da more zopet po dveletni bolezni k sv. maši, za kar izrekuje zahvalo Bogu in njegovim svetnikom, pa tudi vsem tretjerednikom za njih molitev; S. M. iz cerkniške fare za velike dobrote in nepričakovane milosti, zadobljene po presvetem Sercu Jezusovem in Marije, matere milosti ter sv. Antonu Padovanskem; Katarina Valentinčič v čast presvetemu Sercu Jezusovemu in Marijinemu, sv. Antonu in sv. Frančišku za ljubo zdravje, ki ga je zadobila.

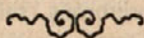

Za kitajski misijon.

Iz neke zapuščine 40 K; Marija Šmid (Ljubljana); Neimenovana po Fr. Petru 31 K; Marija Rozman (Teržiče na Dolenjskem) 7 K;

Gregor Jerolič (Bistrica v Rožni dolini na Koroškem) 5 K; Neimenovana iz Ljubljane za odkup kit. deklice 20 K; Neimenovana iz Ljubljane po P. Sigismundu 11 K; Marija Bajc iz Ljubljane po P. Sigismundu 20 K.

Rimsko-frančiškanski koledar za leto 1907.

Mesec september.

1. Ned. 12. po bink. angeljska; prečisto Serce B. D. M.; zv. Izabela, d. 2. r. 2. Pon. Sv. Štefan, kralj. 3. Tor. Zv. Janez in Peter, m. 1. r. 4. Srd. Sv. Roza Viterbska, d. 3. r. P. O. 5. Čet. Zv. Gentilj, m. 1. r. 6. Pet. Sv. Anton Marija Zakarija, sp. 7. Sob. Sv. Lovrenc Justinjani.	16. Pon. Sv. Kornelij in Ciprijan, m. 17. Tor. Vtisek ran sv. Franč. P. O. V. O. 18. Srd. kvat. Sv. Jožef Kupertin; sp. P. O. (P. O.) 19. Čet. Sv. Januarij in tov. m. 20. Pet. kvat. Sv. Evstahij in tov. m. 21. Sob. kvat. Sv. Matevž, ev. ap.
-
8. Ned. 16. po bink; Rojstvo bl. D. Marije. P. O. 9. Pon. Zv. Serafina, vd. 2. r.; sv. Gorgonij, m. 10. Tor. Sv. Nikolaj Tolentinski, sp. 11. Srd. Sv. Aljfonz Marija Ligorij, šk. c. uč.; zv. Bernard Ofidski sp. kap. (P. O.) 12. Čet. Zv. Apolinarij in drugi, m. 1. in 3. r. 13. Pet. Sveta Veronika Julijani, d. 2. r. P. O. 14. Sob. Povikšanje sv. križa.	22. Ned. 18. po bink.; Mati božja 7 žalosti. 23. Pon. Najdenje trupla sv. Klare. 24. Tor. Sv. Pacifik, sp. 1. r. P. O. 25. Srd. Mati Božja odkupljenja jetnikov. 26. Čet. Zv. Lucija Kalatadžironska, d. 3. r. 27. Pet. Sv. Eljzearij, sp. 3. r. P. O. 28. Sob. Zv. Bernardin Feljterski, sp. 1. r.
-
15. Ned. 14. po bink.; Ime Marija. P. O.	29. Ned. 19. po bink., sv. Mihaelj arhang. P. O. 30. Pon. Sv. Hijeronim, sp. c. uč.

P. O. pomeni popolnoma odpustek za vse v cerkvah 3 redov sv. Frančiška. (**P. O.**) „ „ „ „ „ le „ kapucinskih.
P. O. „ „ „ „ „ le za ude svetovnega 3. reda.
V. O. „ „ „ „ „ vesoljno odvezo s popolnoma odpustkom za svetov. 3. r.

gega i ravno čerto, torej se spodnjim vstričen u. Potem potegnimo ravno čerto od spodnjega levega vogla do zgornjega na desni; ta čerta, blizu 10 mm. dolga (Gabelsbergerjev zlog *eit*) je naš a; polovica je kratki a; polovica kratkega a nedoločni a, kaker se sliši na Goriškem namestu pravega „polglasnika“; naposled polovica nedoločnega a, to je hebrejski „šva“ ali naš navadni nedoločni glasnik, kaker ga imamo n. pr. v besedah: *bezeg, kebel, steber, dež, pes* itd.

Zdaj imamo določiti še e in o. Pervi je srednji glas mej a in i, drugi srednji glas mej a in u. Znamenji za nja dobimo torej, ako potegnemo v našem rombu čerto za e skozi sredo kota, ki ga dela i z a, za o pa skozi sredo kota, ki ga dela a z u, prvo do gorenje, drugo do desne strančice. Te dve znamenji ste primeroma krajši od a, pa dalji od i in u. Za kratki e in o ste seveda za polovico krajši od dolgih, za nedoločni ê in ô za polovico krajši od kratkih.

Da se razloček mej i in e ne zgubi, je paziti na to, da se bo i vzdigoval nad vznožnico najmenj 50°, more pa iti do 60°; e se ima vzdigovati okoli 40—45°, a okoli 30°; o okoli 15—20°; u se sme vzdigniti do 10° in ne več, to pa zato, ker vtegne biti priročniše tako. V veliki natančnosti pa bi mogli razločevati temnejši in jasniši u, prvi čisto ležeč, drugi več ali menj (naj več do 10°) privzdignjen; ravno tako i bolj cvileč vzdignjen do 60°, menj cvileč nagnjen proti 50°. Še važniši je razloček mej ozkima in širokima e in o; zaznamenjaval bi se ozki e s pokončnišim, široki z nagnjenišim znamenjem, široki o z višjim, ozki z nižjim. Celo a bi se mogel zaznamenjati višji ali jasniši z nekoliko nad 30° vzdignjenim in temnejši z nekoliko pod 30° znižanim znamenjem.

Vse to velja za enotne čiste samoglasnike. Prehodni, kaker jih imamo zlasti v naši slovenščini, pa bi se pisali z nekoliko zakrivljenimi čertami, torej é, kaker ga imamo v besedah *svét* (sanctus), *léd, léča, zapéti* (zukunftpfen) itd. s čerto, ki se iz i vpogiblje v e; ê, kaker ga imamo v besedah *svét* (mundus), *slép, rêpa, zapêti*, (auf-singen) s čerto, ki se iz e vzdiguje v i; e, kaker ga imamo v besedah *teta, žena, ženem* s čerto, ki se iz e znižuje v a; ó, kaker ga imamo v besedah *pót* (via), *pokóren, prósím, tó* (hanc) s čerto, ki se iz u vzdiguje v o; ô, kaker ga imamo v besedah *pôt* (sudor), *pokôra, na gôro, tô* (hoc) s čerto, ki se iz o znižuje v u; o v besedah *ogenj, voda, prosil* itd. s čerto, ki se iz o vzdiguje v a.

Podobno bi se zaznamenjala mešana glasova ü in ö, prvi s čerto, ki se iz u vzdiguje v i, drugi, ki se iz o v e. Pri tem bi se mogla razločevati tudi različna ü in ö, kaker bi bil dalji prvi ali drugi del. Ruski ъ bi se zaznamenjal s čerto, ki bi se iz znamenja za naš polglasnik vzdigovala v i. Pri tej čerti bi bilo posebno paziti na to, da se ne naredi prepodobna našemu ê. Sicer pa je ruski ъ menda vedno kratek, naš ê pa dolg.

Nosni samoglasniki, kaker jih je imela stara slovenščina in jih ima še zdaj poljščina in francoščina, bi se pisali z dotičnimi potezami nekoliko valovito vpognjenimi po načinu gerškega cirkumfleksa, samo da mora ostati čerta tenka (lasna).

O dvoglasnikih in naglasih bomo govorili pozneje; zdaj glejmo, kakšna bi morala biti znamenja za soglasnike. Tu je pred vsem важно, da prav določimo tisto znamenje, ki ima biti vir in podlaga vsega sestava. To je znamenje za glas **n**. In ni ga težko najti; imamo ga že v nosnih samoglasnikih. Dajmo mu le soglasniško obliko, to je v sredi odebeljeno (senčno) potezo. Seveda mu gre tudi le dolgost nedoločnih samoglasnikov, sploh je to navadni gerški cirkumfleks, kaker je natisnjen v gerških knjigah. To znamenje pomeni torej pravi navadni zobni **n**, za kar velja tudi v obeh glavnih nemških berzopisnih sestavih, Gabelsbergerjevem in Stolze-Schreyevem.

Zobni **n** je srednji glas mej ustničnim nosnikom **m** in **n** pred **g**, **k**, **h** (gerškim γ pred γ , κ , χ). Ako pišemo naše znamenje za **n** nekoliko večje ter ga potem razdelimo čez sredo, dobimo v prvi polovici (Gabelsbergerjevem **k**, Stolze-Schreyevem **s**) najprimerniše znamenje za glas **m**. Kako nesrečno je Gabelsberger izvolil svoje znamenje za **m**, se nam posebno očitno kaže v končnicah, kjer je tako nerodno, da ga je St.-Schr. nadomestil s čisto drugim (našim dolgim **u**).

Za guturaljni **n** nam ostane druga polovica našega znamenja za zobni **n**, torej Gabelsbergerjev zlog **ro**. Za prakso v naši slovenščini sicer ne bi potrebovali tega posebnega znamenja, ker bi ga lahko nadomeščali z navadnim zobnim **n**, kaker v vsakdanji pisavi; ali misliti moramo tudi na jezike, kjer je posebno znamenje za ta glas, če hočemo natančni biti, na vsak način potrebno, tako **n**. pr. v nemščini, kjer se izrekuje **ng** v mnogih primerih tako, da se **g** nič ne sliši: *lan(g)*, *rin(g)*, *sin(g)e*, *fin(g)er*, v drugih primerih pa se sliši: *England*, *länglich*, *Ingwer*, *Ungarn*, *Kongo*. (Luick, Deutsche Lautlehre, pag. 81.)

Važniše je za nas znamenje za omehčani (palataljni) **n**, češki **ň**, poljski **ń**. Kaker je znano, se morejo v slavenskih jezikih vsi razni soglasniki tudi omehčano izrekovati; zato moramo imeti za vse enako primeren način zaznamenjavanja te lastnosti. Ta način ne more biti drugi razen pritisek, to je odebeljenje senčne poteze soglasnika, kar rabi Gabelsberger za znamenje samoglasnika **a** pri dotičnem soglasniku, Stolze-Schrey v zvezi z drugimi določili za **u** in **z u** sorodne ali sestavljene samoglasnike. Meni je že pred mnogo leti prišlo na misel, da je odebeljenje najboljšje znamenje za omehčavanje slavenskih soglasnikov, in da je to res, poterjuje ta okoliščina, da so mej tem tudi češki stenografi prišli na isto idejo. Kar se tiče topljenega ali omehčanega **n**, moremo rabiti zanj ali odebeljen zobni **n** ali pa ravno tako odebeljen gerlji **n(g)**; poslednje znamenje bi pomenilo zlasti mečjo nijanso, ki po raznih krajih pri nas naravnost v **j** prehaja.

(Dalje prih.)